
This is the **published version** of the bachelor thesis:

Barcons Bou, Laia; Martínez Quirante, Roser, dir. Regulació comunitària de l'etiquetatge alimentari : etiquetatge general i etiquetatge ecològic. 2021. 81 pag. (994 Grau en Administració i Direcció d'Empreses i Grau en Dret)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/247606>

under the terms of the license

Universitat Autònoma
de Barcelona

REGULACIÓ COMUNITÀRIA DE L'ETIQUETATGE ALIMENTARI: ETIQUETATGE GENERAL I ETIQUETATGE ECOLÒGIC

TREBALL DE FI DE GRAU (TFG)

FACULTAT DE DRET

Grau: Administració i Direcció d'Empreses + Dret

Curs: 2020/2021

Autora: Laia Barcons Bou

Directora: Roser Martínez Quirante

Data de lliurament: 12/05/2021

*A la Roser Martínez Quirante, per recolzar-me al llarg de tot el grau, per
guiar-me i motivar-me a continuar, i per compartir amb mi no només la passió
pel dret, sinó per la vida.*

*Al Manuel Ballbé i Prunés, per ser un exemple d'autosuperació, per no rendir-
se mai i per donar-me resposta a molts interrogants interiors de la vida, per
introduir-me a l'alimentació conscient i per ajudar-me en el meravellós camí
de ser dona.*

*Al Jaume Munich Gasa, per acompanyar-me fins i tot en la distància i per ser
la millor enciclopèdia amb potes.*

*A la mare, pel seu suport i amor incondicionals i per passar-se hores llegint i
corregint aquest treball.*

ÍNDIX

ABREVIATURES	5
RESUM.....	6
1. INTRODUCCIÓ AL TEMA D'ESTUDI.....	7
2. DRET A LA INFORMACIÓ DELS CONSUMIDORS, DRET A LA VIDA, DRET A L'ALIMENTACIÓ I DRET A LA SEGURETAT ALIMENTÀRIA. INTRODUCCIÓ AL MARC EUROPEU	10
3. REGULACIÓ COMUNITÀRIA BASE DE L'ETIQUETATGE ALIMENTARI: REGLAMENT 1169/2011	16
3.1. Contingut obligatori de l'etiqueta alimentària per productes envasats segons el Reglament 1169/2011	20
3.1.1. Contingut i presentació	22
3.1.2. Normes detallades sobre les mencions obligatòries	23
a) Denominació de venda de l'aliment	23
b) Llista d'ingredients.....	25
c) Ingredients o coadjuvants tecnològics de l'Annex II o causants d'intoleràncies i al·lèrgies	26
d) Quantitat percentual.....	28
e) Quantitat neta	28
f) Data de duració mínima, caducitat i congelació	29
g) Condicions especials de conservació i ús	31
h) Nom o raó social i direcció del fabricant o de l'operador	31
i) Lloc d'origen o país de procedència	32
j) Instruccions d'ús.....	33
k) Grau alcohòlic volumètric	33
3.1.3. Informació o etiquetatge nutricional obligatori.....	34
3.1.4. Informació nutricional voluntària	39
3.1.5. Requisits lingüístics.....	40
3.2. Contingut obligatori de l'etiqueta alimentària per productes no envasats. Article 44 del Reglament 1169/2011	40
4. REGULACIÓ COMUNITÀRIA DE L'ETIQUETATGE DE PRODUCTES ECOLÒGICS. LOGOTIP DE LA PRODUCCIÓ ECOLÒGICA DE LA UNIÓ EUROPEA.....	41
4.1. Marc general / context.	41
4.2. Reglament (UE) 2018/848 del Parlament Europeu i del Consell, de 30 de maig de 2018, sobre producció ecològica i etiquetatge de productes ecològics. Normativa comunitària.	42
4.2.1. Objecte i àmbit d'aplicació del Reglament 2018/848	45

4.2.2.	Classificació dels productes ecològics segons el Reglament 2018/848 i ús dels termes ecològics. Etiquetatge ecològic i mencions obligatòries.	46
a)	Producte agrari viu o no transformat	48
-	Producte ecològic	48
-	Producte en conversió a l'agricultura ecològica	50
b)	Productes transformats	52
-	Productes transformats ecològics.....	52
-	Productes transformats en conversió a l'agricultura ecològica	53
-	Productes transformats amb ingredients ecològics	54
4.2.3.	EL LOGOTIP COMUNITARI.....	56
5.	CONCLUSIONS SOBRE EL SISTEMA D'ETIQUETATGE COMUNITARI. DIFICULTATS DELS CONSUMIDORS PER ENTENDRE EL SISTEMA.	60
5.1.	Dret a la informació dels consumidors, dret a la vida, dret a l'alimentació i dret a la seguretat alimentària	60
5.2.	Regulació general comunitària per productes alimentaris: reglament 1169/2011 ..	61
5.3.	Regulació comunitària per productes alimentaris ecològics: reglament 2018/848 i el logotip ecològic de la Unió Europea	63
6.	REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	64
6.1.	Legislació.....	64
6.2.	Jurisprudència	67
6.3.	Obres doctrinals	68
7.4.	Figures i imatges	71
7.	ANNEXOS	72
7.1.	Annex 1: annex VI del Reglament 1169/2011.....	72
7.2.	Annex 2: annex IX del Reglament 1169/2011.....	76
7.3.	Annex 3: annex XIII del Reglament 1169/2011.....	77
7.4.	Annex 4: annex V del Reglament 1169/2011	78
7.5.	Annex 5: annex IV del Reglament 2018/848.....	79
7.6.	Annex 6: annex V del Reglament 2018/848.....	80

ABREVIATURES

C	Comunicació (dins del Diari Oficial de la Unió Europea).
CE	Comunitat Europea.
CEE	Comunitat Econòmica Europea.
DO	Diari Oficial de la Unió Europea.
ECLI	Identificador Europeu de Jurisprudència.
EEE	Espai Econòmic Europeu.
E.g.	<i>Exemple gratia</i> , per exemple.
I.e.	<i>Id est</i> , és a dir.
<i>Infra</i>	A sota.
L	Legislació (dins del Diari Oficial de la Unió Europea).
N.d.	Sense data.
<i>Supra</i>	A sobre.
TJUE	Tribunal de Justícia de la Unió Europea.
UE	Unió Europea.

RESUM

Som el que mengem. L'alimentació és el nostre principal motor de vida i per això és important ser conscients de què ingerim. Les autoritats públiques administratives són les encarregades de regular i controlar en quines condicions ingerim aquests aliments. En un context de creixent conscienciació de la població europea sobre la importància d'una bona alimentació per a la salut i pel medi ambient, el dret a la informació esdevé essencial per garantir, al seu torn, el dret a la vida. Per aquest motiu, el tema principal d'estudi és l'anàlisi de la regulació europea general en matèria d'alimentació, centrant l'atenció a l'etiquetatge dels aliments per ser una de les vies directes d'informació dels consumidors, i a la normativa específica ecològica, considerant l'auge que està tenint aquest sector. S'analitzen les principals característiques de cada regulació per determinar si la informació proporcionada als consumidors és suficient per garantir el seu dret a estar informats i, en conseqüència, a viure, o si més aviat el contingut de les etiquetes és difícilment comprensible per un consumidor mitjà i, per tant, no permet prendre decisions efectivament informades i amb coneixement de causa. Es mostra la importància del dret a la informació, en ser aquest el que fa efectiu el dret a la vida, i s'evidencia una millora del reglament general d'etiquetatge alimentari en alguns aspectes de flagrant importància actual, però també la necessitat de seguir concretant en base a una insuficiència reguladora de certs aspectes concrets d'aquest reglament, però sobretot de la regulació ecològica, que presenta varies llacunes i incongruències. No obstant, també es reconeix la beneficiosa tasca harmonitzadora de regulacions que ha dut a terme la Unió Europea per mitjà de reglaments amb efecte directe que assegurin uns mateixos drets i condicions per a tots els Estats Membres, i finalment es recalca la importància d'innovar en aquest àmbit, unificant els textos i adaptant-los a les necessitats actuals de la població i a les exigències de la tecnologia.

1. INTRODUCCIÓ AL TEMA D'ESTUDI

Som el que mengem. Mengem per plaer, per satisfer la gana, per viure i gaudir de bona salut. La nostra matèria està creada per l'energia que ens proporcionen els aliments. Així, la seva qualitat determinarà el nostre nivell de benestar.

Actualment a Europa hi ha una tendència creixent a menjar de forma més saludable i sostenible, tant pel nostre cos com pel medi ambient. Per això, les persones, cada vegada més, prenen consciència de què és allò que volen menjar i el que no. Aquesta decisió moltes vegades està basada en el que indiquen les etiquetes dels productes alimentaris, i per aquesta raó, entre moltes altres, la regulació alimentària és tan important i ha assolit un paper protagonista durant els últims anys. Som el que mengem i el menjar és salut.

Des de fa sis anys, el meu cos va passar per una sèrie de canvis que em van portar a rebutjar el gluten. Conseqüentment, com a efecte secundari, vaig desenvolupar diverses intoleràncies alimentàries a la llet de cabra, vaca i ovella, a alguns cereals, al llevat de pa, llevat de cervesa, ous i alguns llegums. Juntament amb la meua decisió personal d'optar per una dieta vegana, vaig haver de ser molt creativa i fer una recerca exhaustiva per trobar opcions factibles i alhora saludables per a mi. Però no va ser gens fàcil, en primer lloc perquè començar una nova dieta és complicat, però també perquè als supermercats encara no es venia el que anomenaven menjar "especial", i alhora a les botigues especialitzades em resultava molt difícil entendre tots els nous símbols i llenguatge de les etiquetes dels aliments. No sabia què buscar, on buscar-ho, ni tampoc com buscar-ho. Moltes vegades, no sabia ni què estava llegint.

Alhora, el meu canvi cap a una alimentació més conscient i responsable va alimentar el meu interès per saber exactament què menjo, el seu origen, les seves propietats i característiques, de manera que vaig considerar adient orientar el meu treball cap a aquesta direcció ja que sabia que tindria implicacions pràctiques positives a la meua vida i a la de les persones que més endavant el llegirien.

Aquest treball, doncs, pretén exposar de manera intel·ligible com funciona l'etiquetatge alimentari en termes generals a la UE, fent menció també dels aliments

ecològics, per tal que un consumidor mitjà tingui la capacitat de poder entendre què és allò important a revisar quan compra un aliment i que així pugui prendre decisions amb el major coneixement de causa possible, en base al que la regulació ens permet saber. En aquest sentit, també pretén esbrinar si les regulacions estudiades realment fan efectiu el dret a la informació dels consumidors i per tant, garanteixen el seu dret a la vida. És bàsicament un estudi legislatiu, una anàlisi de les normes de referència a la UE sobre el tema. Hem cregut convenient acotar l'àmbit d'aquest treball a la regulació de la UE, tenint en compte que cada vegada el mercat és més globalitzat i el pes de les regulacions comunitàries als Estats Membres és molt gran, especialment perquè les regulacions alimentàries analitzades són reglaments i, per tant, tenen un efecte directe sobre els Estats Membres.

Pel que fa a la seva estructura, el treball es divideix en quatre grans blocs. El primer bloc introdueix el marc europeu a partir del dret a la informació dels consumidors, el dret a una alimentació adequada, el dret a la seguretat alimentària i, en essència, el dret a la vida. Sense una informació exhaustiva del que mengem, és impossible fer efectiu el dret a la vida de les persones.

El segon bloc fa una anàlisi detallada sobre la regulació comunitària base de l'etiquetatge alimentari i exposa el contingut obligatori de l'etiqueta alimentària, tant per productes envasats com per no envasats i s'hi desenvolupen els articles corresponents del reglament. Ens interessa l'anàlisi de la informació obligatòria a les etiquetes per determinar fins a quin punt es respecta i garanteix el dret a la vida del consumidor, és a dir, fins a quin punt els consumidors tenen coneixement de la informació necessària per prendre decisions conscients i voluntàries.

El tercer bloc desenvolupa la regulació comunitària bàsica de l'etiquetatge de productes alimentaris, en aquest cas, ecològics, i els classifica en diferents tipus segons les seves característiques. Així mateix, fa una breu menció del logotip de la UE i la seva importància com a element certificador dels aliments ecològics.

Finalment, el quart bloc exposa les conclusions extretes de cada un dels apartats anteriors després d'una recerca exhaustiva i la conseqüent realització del treball, juntament amb projeccions futures en la matèria i algunes propostes innovadores.

Com ja hem esmentat, aquest treball s'ha centrat bàsicament en l'estudi de normatives i reglaments bàsics en la matèria. També s'ha analitzat jurisprudència rellevant i s'ha complementat amb articles doctrinals.

Sense més dilacions, passem ara a l'estudi de l'etiquetatge alimentari.

2. DRET A LA INFORMACIÓ DELS CONSUMIDORS, DRET A LA VIDA, DRET A L'ALIMENTACIÓ I DRET A LA SEGURETAT ALIMENTÀRIA. INTRODUCCIÓ AL MARC EUROPEU

És una veritat irrefutable que existeix una relació directa entre alimentació i salut. Per això, és de vital importància dotar els consumidors de la informació necessària que els permeti prendre decisions conscients i responsables per la seva salut i per la del planeta en general.

La política dels consumidors de la UE té la seva base jurídica als articles 4, apartat 2, lletra f) del Tractat de Funcionament de la UE¹ (d'ara endavant, TFUE), als articles 12, 114 i 169 del mateix, i en l'article 30 de la Carta dels Drets Fonamentals de la UE²³.

D'una banda, l'article 114 del TFUE és la base jurídica de les mesures d'harmonització per l'establiment del mercat interior, i insisteix particularment en garantir un nivell de protecció elevat, també en relació amb la protecció dels consumidors⁴.

L'article 169 del TFUE estableix el marc general de la política de protecció dels consumidors a la UE, que té per objectiu promoure els seus interessos i garantir-los un nivell alt de protecció mitjançant la promoció de la salut, la seguretat i els interessos econòmics, així com també el dret a la informació, a l'educació i a la organització per salvaguardar aquests interessos. Per tant, aquest article reforça allò disposat a l'article 114 i amplia el seu àmbit d'aplicació més enllà dels aspectes del mercat únic per incloure també l'accés a béns i serveis, als tribunals, la qualitat dels serveis públics i les qüestions relacionades amb la nutrició, l'alimentació, la llar i la política sanitària⁵.

¹ Tratado de Funcionamiento de la Unión Europea, DO, C 326, 26.10.2012, p. 47-390.

² Carta de los Derechos Fundamentales de la Unión Europea, DO, C 326, 26.10.2012, p. 391-407.

³ McGourty, A., Maciejewski, M., i Ratcliff, C, "La política de los consumidores: principios e instrumentos", Fichas Temáticas Sobre La Unión Europea (2020), p.1, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/es/sheet/46/la-politica-de-los-consumidores-principios-e-instrumentos> [visitat el 22.04.2021].

⁴ McGourty et al., "La política de los consumidores", cit. p.1.

⁵ McGourty et al., "La política de los consumidores", cit. p.2.

L'article 12 del TFUE, per la seva banda, requereix que es considerin les exigències de protecció dels consumidors en la definició i execució d'altres polítiques de la Unió.

Per acabar, l'article 38 de la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea reforça la protecció dels consumidors ja que disposa que les polítiques de la Unió han de garantir un alt nivell de protecció dels consumidors.

Considerant l'àmbit d'estudi d'aquest treball, la garantia més important per a la protecció del consumidor és el seu dret a la informació, que permet prendre decisions amb coneixement de causa. Així ho marca un dels principis generals de la legislació alimentària, recollit al Reglament 178/2002⁶ pel que s'estableixen els principis i els requisits generals de la legislació alimentària, es crea l'Autoritat Europea de Seguretat Alimentària i es fixen els procediments relatius a la seguretat alimentària, que determina la necessitat d'oferir als consumidors una base per escollir amb coneixement de causa els aliments que consumeixen i evitar qualsevol pràctica que pugui induir a engany⁷. En aquest sentit, la legislació ha de prohibir l'ús de dades enganyoses, no només respecte de les característiques dels aliments, els seus efectes, propietats, etc, sinó també respecte de la seva publicitat i presentació ja que és informació directa al consumidor i l'influenciarà a l'hora de comprar.

El dret a la informació té un transfons molt més gran del que pot semblar a simple vista, i és que garantint aquest dret, s'està garantint el dret a la vida. El dret a la vida el trobem regulat a l'article 2 de la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea, que al seu torn es basa en l'article 2 del Conveni per a la Protecció dels Drets Humans i de les Llibertats Fonamentals⁸, tractat internacional firmat pel Consell d'Europa l'any 1950 per tal de protegir els drets humans i les llibertats

⁶ Reglamento (CE)178/2002 del Parlamento Europeo y del Consejo, de 28 de enero de 2002, por el que se establecen los principios y los requisitos generales de la legislación alimentaria, se crea la Autoridad Europea de Seguridad Alimentaria y se fijan procedimientos relativos a la seguridad alimentaria, DO, L 31, 1.2.2002, p. 1-24.

⁷ CARRETERO GARCÍA, A., "La información alimentaria que debe ser facilitada al consumidor a partir de 2014 en la Unión Europea", *Revista CESCO de Derecho de Consumo*, nº 8 (2013), p. 346, <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=4524547> [visitat el 03.01.2021].

⁸ Council of Europe, *European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*, 4 November 1950, ETS 5, disponible a: <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=basictexts&c=>

fonamentals a Europa. També està reconegut a la Declaració Universal dels Drets Humans⁹, al seu article 3, i a l'article 15 de la Constitució Espanyola¹⁰. Tota aquesta protecció que li és conferida, però, no pot ser realment efectiva si no es garanteix el dret a la informació. Si hom està informat del que menja, pot saber si aquests productes seran beneficiosos o no per la seva salut. Si, en canvi, no sap què està ingerint, tampoc sap quines seran les repercussions pel seu organisme ni fins a quin punt pot posar en risc la seva salut. Pensem, per exemple, en les persones que pateixen al·lèrgies o intoleràncies i que, en el pitjor dels casos, poden morir o patir greus problemes de salut. Però tampoc cal anar tan lluny per justificar la importància flagrant de ser informats. Tenim dret a viure, i per això tenim dret a estar informats per poder responsabilitzar-nos de la nostra salut, siguin quines siguin les nostres necessitats alimentaries concretes.

La política de protecció dels consumidors és competència compartida entre la UE i els Estats Membres. D'una banda, les decisions relatives a les mesures d'aproximació de les legislacions sobre consum dels Estats Membres es prendran a través del procediment legislatiu ordinari i prèvia consulta al Comitè Econòmic i Social Europeu, en base a l'article 114 del TFUE. D'altra banda, un país de la Unió podrà mantenir o establir les mesures de protecció dels consumidors més estrictes que les previstes per la Unió en la mesura que aquestes siguin compatibles amb el Tractat i s'hagin notificat a la Comissió¹¹.

La Comunicació de la Comissió Europea "Estrategia en materia de Política de los Consumidores 2007-2013"¹², assenyala que la política de la UE ha de garantir que tant els béns com els serveis siguin segurs i que els mercats siguin justos i transparents per tal que els consumidors puguin prendre decisions amb coneixement

⁹ Naciones Unidas: Asamblea General, *Declaración Universal de los Derechos Humanos*, 10 de diciembre de 1948, 217 A (III), disponible a:

https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/spn.pdf

¹⁰ Constitución Española. Boletín Oficial del Estado, 29 de diciembre de 1978, núm. 311, p. 29313 – 29424, disponible a: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1978-31229>

¹¹ EUR-Lex, "Protección de los consumidores", (n.d.), https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/consumer_protection.html?locale=es, [visitat el 23.04.2021].

¹² COMISIÓN EUROPEA, "Estrategia en materia de política de los consumidores 2007-2013", <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=LEGISSUM%3A132054>, [visitat el 12.03.2021].

de causa i s'exclouï aquells comerciants deshonestos, fet que contribueix al seu torn a la millora del funcionament del mercat interior. La Comunicació marca la millora de la informació i educació dels consumidors com un àmbit prioritari, ja que a més capacitat i informació, més fàcilment podran fer canvis en el seu estil de vida i en el seus patrons de consum. Així, contribuiran no només a la millora de la seva salut, sinó que també tindran la possibilitat d'escollir un consum més sostenible i respectuós amb el medi ambient i millorar la salut del seu entorn a través de la sostenibilitat mediambiental¹³.

El següent tema a abordar és el dret a l'alimentació. Es tracta d'un dret incloent, és a dir, no es tracta simplement d'un dret a una ració mínima de proteïnes, calories, etc, sinó que és un dret a tots els elements nutritius que una persona necessita per viure una vida sana i activa, així com també als mitjans per tenir accés a aquests elements¹⁴.

L'accés a una alimentació adequada com un dret humà es remunta a l'article 25 de la Declaració Universal de Drets Humans de les Nacions Unides¹⁵ com a part del dret a un nivell de vida adequat, i es reafirma al segon apartat de l'article 11 del Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i culturals de 1966¹⁶ ja que reconeix el dret fonamental de qualsevol persona a estar protegida contra la fam, pel qual s'adoptaran, individualment i mitjançant la cooperació internacional, les mesures i programes concrets necessaris per millorar els mètodes de producció, conservació i distribució dels aliments mitjançant el ple ús dels coneixements tècnics i científics i la divulgació de principis sobre nutrició, entre d'altres, segons l'apartat a) de l'epígraf 2 d'aquest article.

El dret a la informació és fonamental per què el dret a l'alimentació sigui efectiu ja que permet a les persones conèixer els aliments, la nutrició, els mercats i

¹³ CARRETERO GARCÍA, A., "La información alimentaria", cit., p. 345.

¹⁴ OFICINA DEL ALTO COMISIONADO DE LAS NACIONES UNIDAS PARA LOS DERECHOS HUMANOS, "El derecho a la alimentación adecuada". *Folleto Informativo n° 34* (2010), p.9, <https://acnudh.org/el-derecho-a-la-alimentacion-adeuada-folleto-informativo-n34/> [visitat el 03.04.2021].

¹⁵ Naciones Unidas: Asamblea General, *Declaración Universal de los Derechos Humanos*, cit.

¹⁶ Pacto Internacional de Derechos Económicos, Sociales y Culturales, adoptado y abierto a la firma, ratificación y adhesión por la Asamblea General en su resolución 2200 A (XXI), de 16 de diciembre de 1966, https://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/cescr_SP.pdf [visitat el 23.04.2021].

l'assignació de recursos. Així mateix, reforça la participació de les persones i la llibertat d'opció dels consumidors. Per tant, el reforçament, la promoció i la protecció del dret a buscar, rebre e impartir informació facilita l'exercici del dret a l'alimentació¹⁷.

La política de seguretat alimentària va ser reformada a principis dels anys 2000 a causa dels diversos casos de crisi relacionats amb aliments destinats al consum humà i per animals, com per exemple l'encefalopatia espongiforme bovina (EEB)¹⁸. Aquesta política es regeix principalment pels articles 168, referit a la salut pública, i 169, ja comentat, del TFUE i té com a finalitat garantir que els aliments destinats al consum humà i l'alimentació animal siguin segurs i nutritius. També indica que és necessari que existeixin alts estàndards d'higiene i benestar animal, així com de protecció fitosanitària (ús segur dels pesticides) i que es proporcioni informació clara respecte del contingut (e.g. additius i conservants), origen (e.g. traçabilitat¹⁹) i ús dels aliments (e.g. dietes especials).

La legislació de la UE en matèria d'aliments abasta tota la cadena alimentària, és a dir, el que entendríem col·loquialment com “de la granja a la taula” i utilitza un enfoc integral en què s'aborden aspectes tan variats com l'etiquetatge, l'envasat i la higiene²⁰, tots importants per garantir la salut dels consumidors. Així doncs, una de les expressions materialitzades del dret a la informació com a dret bàsic, protegit i promulgat de diverses maneres per la UE i per Espanya²¹ és l'etiquetatge dels productes alimentaris, tema en què es centrarà aquest treball.

¹⁷ OFICINA DEL ALTO COMISIONADO DE LAS NACIONES UNIDAS PARA LOS DERECHOS HUMANOS, “El derecho a la alimentación adecuada”. cit., p.14.

¹⁸ EUR-Lex, “El acceso al derecho de la Unión Europea”, *Seguridad alimentaria* (n.d.), https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/food_safety.html, [visitat el 03.12.2020].

¹⁹ Definida al Reglament (CE)178/2002 com la possibilitat de trobar i seguir el rastre, a través de totes les etapes de producció, transformació i distribució d'un aliment.

²⁰ EUR-Lex, “El acceso al derecho de la Unión Europea”, cit.

²¹ L'apartat d) de l'article vuitè del capítol segon del títol primer del Real Decret Legislatiu 1/2007, de 16 de novembre, pel què s'aprova el text refós de la Llei General per a la Defensa dels Consumidors y Usuarios i altres lleis complementàries, considera l'etiquetatge com un dels drets bàsics dels consumidors a Espanya:

“Son derechos básicos de los consumidores y usuarios [...] d) La información correcta sobre los diferentes productos o servicios y la educación y divulgación, para facilitar el conocimiento sobre su adecuado uso, consumo o disfrute [...]”.

Per tal de garantir la lliure circulació dels productes alimentaris al mercat únic europeu i protegir la salut i els interessos dels consumidors, el Parlament Europeu i el Consell van considerar encertat recollir en un sol text normatiu les regles establertes en matèria d'etiquetatge, presentació i publicitat dels productes alimentaris, etiquetat nutricional i informació sobre la presència d'al·lèrgens, per així simplificar, harmonitzar i organitzar de forma sistemàtica la informació relativa als productes alimentaris, reforçant la seguretat jurídica. Així, aquest text es convertiria en el punt de referència respecte de la comunicació entre productors i consumidors²² i establiria les definicions, principis, requisits i procediments comuns per configurar un marc clar i unes bases que regeixen la informació alimentària a la UE i als Estats membres. Aquest text és el Reglament (UE) 1169/2011 del Parlament Europeu i del Consell de 25 d'Octubre del 2011 sobre la informació alimentària facilitada al consumidor²³, el qual analitzarem a continuació.

²² CARRETERO GARCÍA, A., "La información alimentaria", cit., p. 348.

²³ Reglamento (UE) 1169/2011 del Parlamento Europeo y del Consejo, de 25 de octubre de 2011, sobre la información alimentaria facilitada al consumidor y por el que se modifican los Reglamentos (CE) 1924/2006 y (CE) 1925/2006 del Parlamento Europeo y del Consejo, y por el que se derogan la Directiva 87/250/CEE de la Comisión, la Directiva 90/496/CEE del Consejo, la Directiva 1999/10/CE de la Comisión, la Directiva 2000/13/CE del Parlamento Europeo y del Consejo, las Directivas 2002/67/CE, y 2008/5/CE de la Comisión, y el Reglamento (CE) 608/2004 de la Comisión, texto pertinente a efectos del EEE, DO, L 304, 22 de noviembre de 2011, p. 18-63, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A32011R1169&qid=1618833700415>

3. REGULACIÓ COMUNITÀRIA BASE DE L'ETIQUETATGE ALIMENTARI: REGLAMENT 1169/2011

En vista de l'exposat *supra*, la regulació europea de l'etiquetatge a nivell europeu té com a pilars el desenvolupament d'una política comunitària de protecció dels consumidors, de la salut i del medi ambient.

Respecte del seu abast, la legislació europea regula l'etiquetatge que afecta a uns determinats productes, de manera que hi ha normativa específica per productes concrets. D'una banda, trobem les bases generals de l'etiquetatge de productes alimentaris i, separadament, l'etiqueta ecològica. D'altra banda, es regula l'etiquetatge del tèxtil, el calçat, els cosmètics, les substàncies perilloses, detergents, l'etiqueta energètica i el marcat de la CE o Conformitat Europea²⁴, però aquests últims no seran objecte d'estudi del nostre treball.

Per a tots aquells productes que no estan regulats per la UE, o aquells que sí que se'ls hi aplica la normativa europea però que aquesta no tracta totes les qüestions que presenta l'etiquetatge, acudirem a les disposicions concretes de cada Estat Membre.

Recordem que els reglaments són directament aplicables sense que hi hagi necessitat de normativa d'aplicació nacional però que les directives necessiten l'acte jurídic de transposició d'aquestes a través de lleis, reals decrets, etc, per poder reconèixer els drets i obligacions que contenen. En aquest cas, estem parlant d'un reglament, de manera que té efectes directes sobre els Estats Membres.

Dins de l'extensa legislació en la matèria, el Reglament (UE) 1169/2011 del Parlament Europeu i del Consell de 25 d'Octubre del 2011 sobre la informació alimentària facilitada al consumidor (d'ara endavant, el Reglament), com ja hem esmentat, n'és la base. Va ser aprovat pel Parlament Europeu i el Consell el 25 d'octubre i publicat al DO el 22 de novembre de 2011. Va entrar en vigor el 12 de desembre de 2011 i és aplicable des del 13 de desembre de 2014, amb l'excepció

²⁴ EURO INFO CENTRE DEL PRINCIPADO DE ASTURIAS, "El etiquetado de productos en la Unión Europea", *Cuadernos de la Unión Europea*, vol. 9 (2007), p.2, <https://www.idepa.es/documents/20147/95159/Cuadernos-de-la-Union-n9.pdf/a6df642d-6e2c-ad90-6d56-11f1da5097f5> [visitat el 25/12/2020].

de les disposicions relatives a la informació nutricional, que s'apliquen des del 13 de desembre de 2016²⁵.

Aquest nou reglament modifica les dues directives d'etiquetatge dels aliments vigents fins llavors a la UE, combinant-les en un sol text legislatiu: el Reglament. D'una banda, hi havia la Directiva 2000/13/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 20 de març de 2000, sobre l'aproximació de les lleis dels Estats membres relatives a l'etiquetatge, presentació i publicitat d'aliments²⁶. D'altra banda, hi havia la Directiva 90/496/CEE del Consell de 24 de setembre de 1990 sobre etiquetatge nutricional per a aliments²⁷.

El Reglament està dividit en set capítols i quinze annexos. El seu objecte, definit als articles 1 i 3 de la norma, és establir les bases per un alt nivell de protecció dels consumidors en relació amb la informació alimentària, tot considerant les diferències en la percepció dels consumidors i les seves necessitats d'informació de manera que aquests puguin escollir amb coneixement de causa i utilitzar-los de forma segura, essent una garantia del dret d'alimentació adequada, informació, seguretat alimentària i més important, del dret a la vida. Els procediments per facilitar aquesta informació han de ser flexibles per poder respondre als nous requisits d'informació i als avenços futurs. El Reglament també garanteix la lliure circulació dels aliments produïts i comercialitzats legalment, així com el bon funcionament del mercat interior, simplificant la normativa, garantint la seguretat jurídica i establint un marc legal comú en relació a la informació alimentària facilitada al consumidor. D'altra banda, pretén servir als interessos dels ciutadans i ciutadanes ja que obliga a etiquetar de forma clara, precisa, comprensible i llegible per evitar que la informació sigui enganyosa, és a dir, que indueixi a error en alguns

²⁵ Comunicación de la Comisión sobre preguntas y respuestas relativas a la aplicación del Reglamento (UE) n° 1169/2011 del Parlamento Europeo y del Consejo sobre la información alimentaria facilitada al consumidor, C/2018/3241, DO, C 196, 8.6.2018, p. 1-14, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/ALL/?uri=uriserv:OJ.C_.2018.196.01.0001.01.SPA.

²⁶ Directiva 2000/13/CE del Parlamento Europeo y del Consejo, de 20 de marzo de 2000, relativa a la aproximación de las legislaciones de los Estados miembros en materia de etiquetado, presentación y publicidad de los productos alimenticios, DO, L 109, 6.5.2000, p. 29-42, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A32000L0013&qid=1618910586227>

²⁷ Directiva 90/496/CEE del Consejo de 24 de septiembre de 1990 sobre etiquetatge nutricional per a aliments, DO, L 276, 06/10/1990, p. 0040 – 0044, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=celex%3A31990L0496>

dels aspectes de l'etiquetatge²⁸. En aquest sentit, entre moltes altres sentències, podem referir-nos a la sentència de la Sala Novena del TJUE, de 4 de juny de 2015, *Verbraucherzentrale Bundesverband e.V. i Teekanne GmbH & Co. KG*²⁹, que determina que la legislació aplicable s'ha d'interpretar en el sentit que s'oposa a que l'etiquetatge d'un producte alimentari i les modalitats segons les quals aquest es realitza puguin suscitar, a través de l'aspecte, la descripció o una representació figurativa d'un ingredient determinat, la impressió que un ingredient estigui present en un producte alimentari quan en realitat no hi és, desprenent-se tal consideració únicament de la llista d'ingredients que figura en l'envàs del producte.

L'àmbit d'aplicació i abast del Reglament, regulat al primer apartat del seu article 1, determina que s'aplicarà als operadors d'empreses alimentàries en totes les etapes de la cadena alimentària i en aquelles activitats relacionades amb la informació alimentària facilitada al consumidor. També s'aplicarà a tots els aliments destinats al consumidor final, inclosos els lliurats per les col·lectivitats i els destinats al subministrament de col·lectivitats, així com als serveis de restauració que ofereixen els compromisos de transport quan la sortida d'aliments es produeixi des dels territoris dels Estats Membres als quals s'apliquen les regulacions.

El Reglament s'aplicarà sense perjudici dels requisits d'etiquetatge previstos a les disposicions de la Unió aplicables a aliments concrets, com el Reglament (CE) N° 2018/848 del Parlament Europeu i del Consell, de 30 de maig de 2018³⁰, sobre producció i etiquetatge dels productes ecològics, el qual analitzarem més endavant. No obstant, l'etiquetatge d'aquests productes haurà de seguir complint les normes

²⁸ Sobre aquest assumpte, vid. Sentència de la Sala Primera del Tribunal de Justícia de la Unió Europea, de 25 de novembre de 2010, C-47/09, de la Comissió Europea contra la República Italiana, sobre l'adició de la paraula "pur" o de l'expressió "xocolata pura" a l'etiquetatge de determinats productes, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A62009CJ0047&qid=1618831763265>

²⁹ Sobre aquest assumpte, vid. Sentència de la Sala Novena del Tribunal de Justícia de la Unió Europea de 4 de juny de 2015, *Verbraucherzentrale Bundesverband e.V./Teekanne GmbH & Co.KG*, C-195/14, ECLI:EU:C:2015:361, i jurisprudència citada, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A62014CJ0195&qid=1618832306439>

³⁰ Reglamento (UE) 2018/848 del Parlamento Europeo y del Consejo, de 30 de mayo de 2018, sobre producción ecológica y etiquetado de los productos ecológicos y por el que se deroga el Reglamento (CE) n.º 834/2007 del Consejo, DO, L 150, 14 de junio de 2018, p.1-92, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A32018R0848&qid=1618833280833>

generals establertes al Reglament destinades a prevenir un etiquetatge que pugui confondre o induir a error als consumidors³¹.

Els principis generals que regeixen la informació alimentària³² obligatòria es defineixen a l'article 4 i es fonamenten en els pilars de protecció, salut i medi ambient, tenint també en compte les possibles consideracions econòmiques, ètiques i socials. En ells es determina que la informació alimentària obligatòria es refereixi a la procedència, identitat, composició -en especial en aquells casos en què pugui ser perjudicial per la salut de determinats consumidors a causa, per exemple, de les al·lèrgies i intoleràncies-, propietats, duració, emmagatzematge, ús segur, riscos per la salut, i altres característiques dels aliments, així com també les seves característiques nutricionals, per poder prendre decisions amb coneixement de causa.

Pel que fa als canvis que ha implicat la nova regulació, alguns dels quals detallarem en més o menys mesura, la Comissió Europea indica que aquesta nova regulació ha permès³³:

- Una millora de la llegibilitat de la informació (mida mínima del tipus de lletra per a la informació obligatòria).
- Una presentació més clara i harmonitzada d'al·lèrgens (per exemple, soja, fruits secs, gluten, lactosa) per a aliments envasats (èmfasi per font, estil o color de fons) a la llista d'ingredients.
- Informació obligatòria d'al·lèrgens per a menjar no envasat, fins i tot en restaurants i cafeteries.
- Requisit de determinada informació nutricional per a la majoria d'aliments processats preenvasats.
- Informació d'origen obligatori per a carn fresca de porcs, ovelles, cabres i aus de corral.

³¹ Consideració (73) del Reglament (CE) n° 1169/2011 del Parlament Europeu i del Consell, de 25 d'Octubre del 2011 sobre la informació alimentària facilitada al consumidor.

³² Article 2.2 a) del Reglament. Definida com “la informació relativa a un alimento y puesta a disposición del consumidor final por medio de una etiqueta, otro material de acompañamiento, o cualquier otro medio, incluyendo herramientas tecnológicas modernas o la comunicación verbal”.

³³ EUROPEAN COMMISSION. (n.d.). *Food information to consumers – legislation*.
https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/labelling_legislation_en

- Mateixos requisits d'etiquetatge per a la venda en línia, venda a distància o compra en una botiga.
- Llista de nano materials dissenyats als ingredients.
- Informació específica sobre l'origen vegetal d'olis i greixos refinats.
- Regles reforçades per prevenir pràctiques enganyoses.
- Indicació d'ingredient substituït dels aliments 'imitació'.
- Clara indicació de "carn formada" o "peix format".
- Clara indicació de productes descongelats.

3.1. Contingut obligatori de l'etiqueta alimentària per productes envasats segons el Reglament 1169/2011

Respecte del terme d'obligatorietat de certa informació alimentària³⁴, la raó per la qual s'exigeix és perquè els consumidors puguin reconèixer i fer un ús apropiat dels aliments, és a dir, prendre les decisions més adequades i escollir una dieta d'acord amb les seves necessitats individuals³⁵. Per això és important que la informació obligatòria sigui precisa. A falta d'aquesta informació concreta, els consumidors no podrien prendre decisions fonamentades i s'estaria vulnerant no només el seu dret a la informació sinó també el seu dret a la salut, protecció, seguretat jurídica i, en el fons, el seu dret a la vida, com ja ha estat explicat anteriorment³⁶.

Aquesta informació es plasma a l'etiqueta que, en termes col·loquials, és la carta de presentació d'un producte que principalment informa al consumidor de la composició i les característiques, positives i negatives, de l'aliment³⁷ per a

³⁴ Article 2.2.c) del Reglament, que defineix la informació alimentària obligatòria com "las menciones cuya comunicación al consumidor final es exigida por las disposiciones de la Unión".

³⁵ CARRETERO GARCÍA, A., "La información alimentaria", cit., p. 349.

³⁶ BALLBÉ I PRUNÉS, M. *Cátedra Manuel Ballbé. Seguridad Humana y Derecho Global*. <https://www.catedramanuelballbe.org/>

³⁷ L'article 2 del Reglament (CE) n° 178/2002 del Parlament Europeu i del Consell de 28 de gener de 2002 pel que s'estableixen els principis i els requisits generals de la legislació alimentària, es crea l'Autoritat Europea de Seguretat Alimentària i es fixen els procediments relatius a la seguretat alimentària, determina: "se entenderá por «alimento» (o «producto alimenticio») cualquier sustancia o producto destinados a ser ingeridos por los seres humanos o con probabilidad razonable de serlo, tanto si han sido transformados entera o parcialmente como si no. «Alimento» incluye las bebidas, la goma de mascar y cualquier sustancia, incluida el agua, incorporada voluntariamente al alimento durante su fabricación, preparación o tratamiento"[...].

l'organisme, alhora que identifica qui és el productor, distribuïdor, importador, marquista, etc, per poder determinar la responsabilitat en cas que es produeixi algun dany. Per tant, inclou dades importants pel consumidor.

L'article 2.2 i) del Reglament defineix l'etiqueta com els rètols, marques comercials o de fàbrica, símbols, dibuixos o altres descripcions, escrits, impresos, estergits, marcats, gravats o estampats en un embalatge o envàs alimentari, o que acompanyi el mateix.

No obstant, etiqueta i etiquetatge no són el mateix. L'article 2.2.j) defineix l'etiquetatge com les mencions, indicacions, marques de fàbrica o comercials, dibuixos o signes relacionats amb un aliment i que figurin en qualsevol envàs, document, rètol, etiqueta, faixa o collarí, que acompanyin o es refereixin a aquest aliment. Així, sembla que l'etiquetatge és un concepte més ampli que l'etiqueta ja que pot ser qualsevol document escrit, imprès o gràfic que conté l'etiqueta i/o que acompanya l'aliment. De tota manera, no queda massa clara quina és la diferència entre etiqueta i etiquetatge si només ens basem en els preceptes del Reglament. Al nostre parer, l'etiqueta equivaldria al suport material i l'etiquetatge podria correspondre's més al procés d'etiquetar aquests productes en un sentit més ampli.

Un altre concepte important és la informació alimentària, mencionada a l'article 2.2 a) del Reglament. Es defineix com la informació relativa a un aliment i posada a disposició del consumidor final a través d'una etiqueta, un altre material d'acompanyament, o qualsevol altre mitjà, incloent eines tecnològiques modernes o la comunicació verbal. En aquest sentit, el concepte d'informació alimentària és més ampli i va més enllà de l'etiqueta en sí o l'etiquetatge.

La informació alimentària obligatòria la trobem al capítol IV del Reglament i s'ha ampliat respecte de la regulació anterior. Per exemple, l'etiquetatge nutricional era voluntari, i amb la nova regulació és obligatori. Dins d'aquest capítol, podem distingir tres apartats fonamentals: contingut i presentació, normes detallades sobre les mencions obligatòries i informació nutricional³⁸.

³⁸ CARRETERO GARCÍA, A., "La información alimentaria", cit., p. 353 i ss.

3.1.1. Contingut i presentació

La secció primera del capítol IV del Reglament conté el contingut i la presentació de la informació alimentària obligatòria. L'article 9 determina que és obligatori establir una llista de les mencions obligatòries d'una etiqueta alimentària, obligació extreta del Decret 2000/13/CE.

En base a l'article 12 del Reglament, la informació obligatòria estarà disponible i serà fàcilment accessible. Pel que fa als productes envasats³⁹, figurarà directament a l'envàs o a una etiqueta subjecta a l'aliment. Si es tracta d'una venda a distància, la informació alimentària obligatòria ha d'estar disponible abans que es realitzi la compra i també al moment de l'entrega.

Pel cas dels productes no envasats, com a novetat de la nova regulació, l'article 44 del Reglament estableix que per la venda al consumidor final i a les col·lectivitats⁴⁰ o en cas que s'envasin a petició del comprador al mateix lloc de venda immediata, també serà obligatòria la indicació de les mencions especificades a l'article 9.1.c) del Reglament, és a dir, dels al·lèrgens, mentre que en base a l'antiga regulació no era obligatori. Tota la resta d'informació obligatòria que indica l'article 9 i que ara detallarem no és obligatòria per productes no envasats sinó només pels envasats, a no ser que els Estats Membres estableixin el contrari.

L'article 13 fa referència a la presentació d'aquestes mencions, i expressa la necessitat que la informació obligatòria s'indiqui a un lloc destacat per tal que sigui fàcilment visible, clarament llegible i indeleble. La mida mínima de la font és d'1,2 mm, però si la superfície màxima d'un envàs és inferior a 80 cm², es redueix a 0,9 mm. Aquí ens trobem amb la primera dificultat perquè resulta molt difícil llegir i

³⁹ Article 2.2.e) del Reglament, que defineix l'aliment envasat com «unidad de venta destinada a ser presentada sin ulterior transformación al consumidor final y a las colectividades, constituida por un alimento y el envase en el cual haya sido acondicionado antes de ser puesto a la venta, ya recubre el envase al alimento por entero o solo parcialmente, pero de tal forma que no pueda modificarse el contenido sin abrir o modificar dicho envase; la definición de «alimento envasado» no incluye los alimentos que se envasen a solicitud del consumidor en el lugar de la venta o se envasen para su venta inmediata».

⁴⁰ Qualsevol establiment, fins i tot un vehicle o una parada fixa o mòbil, tals com restaurants, hospitals, menjadors, centres d'ensenyament i empreses de subministrament de menjar preparat en els quals, com activitat empresarial, es preparen aliments llestos pel consum del consumidor final (CARRETERO GARCÍA, A., "La información alimentaria", cit., p. 349).

comprendre el text de l'etiqueta amb aquesta mida⁴¹, cosa que pot posar en perill els drets a l'alimentació adequada, informació i seguretat alimentària mencionats *supra*.

3.1.2. Normes detallades sobre les mencions obligatòries

La secció segona de capítol IV desenvolupa les normes detallades de les mencions obligatòries. Per tant, la llista de l'article 9 es detalla en aquesta segona secció i als annexos del Reglament.

a) Denominació de venda de l'aliment

És la primera menció obligatòria, continguda a l'article 9.1.a) del Reglament.

En termes col·loquials, la denominació de venda és nom que se li posa a l'aliment destinat a la venda al consumidor final per tal que aquest sàpiga què està comprant.

En termes jurídics, diferenciem entre denominació legal, habitual i descriptiva.

La denominació legal, tal com determina l'article 17 del Reglament, serà la denominació per excel·lència. Està definida a l'article 2.2.n) com el nom d'un aliment previst per les disposicions de la UE que li siguin aplicables o, en absència d'aquestes disposicions, el de les lleis, reglaments i disposicions administratives aplicables en l'Estat Membre en què es venen els aliments al consumidor final o a les col·lectivitats.

A falta de denominació legal, apliquem la denominació habitual, definida en l'article 2.2 o) del Reglament com qualsevol nom acceptat com a denominació d'aliments en l'Estat Membre en què es ven, de tal manera que els consumidors no necessitin més aclariments per saber de quin producte es tracta. Exemples de

⁴¹ CARRETERO GARCÍA, A., "La información alimentaria", cit., p. 354.

denominació habitual són: cols de Brussel·les, hamburguesa, patates fregides, paella, salsitxes de frankfurt⁴²...

La denominació descriptiva, definida a l'article 2.2 p) del Reglament i aplicable en cas que tampoc hi hagi una denominació habitual, és qualsevol nom que proporcioni una descripció dels aliments i, si s'escau, del seu ús, que sigui prou clara com per permetre conèixer la seva veritable naturalesa als consumidors de l'Estat Membre en què es ven i distingir-la d'altres productes amb els quals es podrien confondre. Un exemple seria: galetes amb nous de Brasil.

Finalment, tal com disposa l'Annex VI del Reglament, és important remarcar que el nom dels aliments inclourà o anirà acompanyat de mencions de les condicions físiques dels aliments o del tractament específic al qual han estat sotmesos (per exemple, en pols, congelat, liofilitzat, ultracongelat, concentrat o fumat) en tots aquells casos en què l'omissió d'aquesta informació pugui enganyar el comprador (recordem la importància de garantir el dret a la informació del consumidor i que aquesta sigui clara i fiable per tal que pugui prendre decisions amb coneixement de causa).

Amb motiu de les tendències alimentàries veganes i vegetarianes, hi ha hagut certa controvèrsia a l'hora d'escollir la denominació de venda d'aquests nous productes que pel seu nom poden evocar la presència de carn o llet (per exemple, "hamburguesa vegetal"), per tal de no confondre'ls amb els que efectivament contenen certs ingredients de procedència animal o no vegetal. El context en què ens situem actualment és el d'uns consumidors que busquen productes sense ingredients d'origen animal en un entorn en què aquests conceptes s'associen amb productes làctics o càrnics, i unes autoritats competents que no han delimitat clarament aquestes qüestions, més enllà d'una incipient jurisprudència, com és la coneguda sentència "TofuTown"⁴³, respecte de l'ús de termes relacionats amb la

⁴² FEDERACIÓN ESPAÑOLA DE INDUSTRIAS DE ALIMENTACIÓN Y BEBIDAS. (2014). *Guía sobre la información alimentaria facilitada al consumidor*, p.55, <https://fiab.es/producto/guia-sobre-informacion-alimentaria-facilitada-al-consumidor/>.

⁴³ Sobre aquest aspecte, vid. Sentència de la Sala Setena del Tribunal de Justícia, de 14 de juliol de 2017, C-422/16, sobre Verband Sozialer Wettbewerb eV i TofuTown.com GmbH, i sentències citades.

llet en productes que no contenen llet ni làctics entre els seus ingredients, per exemple, “formatge vegetal” o “mantega de tofu”.

b) Llista d'ingredients

L'apartat 1.b) de l'article 9 del Reglament determina que és obligatori mencionar el llistat d'ingredients a l'etiqueta.

L'article 2.2. f) defineix l'ingredient com qualsevol substància o producte, incloent-hi els sabors, additius alimentaris i els enzims alimentaris i qualsevol component d'un ingredient compost utilitzat en la fabricació o elaboració d'un aliment que segueixi formant part del producte acabat, encara que s'hagi modificat d'alguna forma. Els residus, però, no es consideraran ingredients.

L'article 2.2. h) defineix com ingredient compost aquell que en realitat és producte de més d'un ingredient.

L'article 2.2 q) defineix l'ingredient primari com un ingredient o ingredients en un aliment que representen més del 50% d'aquest o que el consumidor generalment l'associa amb la seva denominació i respecte del qual normalment es requereix una indicació quantitativa.

L'article 18 del Reglament determina que la llista d'ingredients anirà encapçalada o precedida d'una menció adequada que inclogui la paraula “ingredients” i s'hi inclouran tots els ingredients dels aliments en ordre decreixent de pes al moment de la seva preparació. No obstant això, el dret comunitari deixa al marge de l'etiquetat els productes derivats d'animals alimentats amb organismes modificats genèticament (d'ara endavant, OMG), tot i ser la principal via d'entrada dels transgènics a la cadena alimentària. Per tant, desapareix la possibilitat real d'escollir el producte final atès que encara que el consumidor no vulgui ingerir OMG, els

podria consumir sense tenir-ne coneixement de causa a partir de la compra de productes transformats⁴⁴⁴⁵.

Analitzada la norma general, vegem ara l'excepció. L'article 19 del Reglament assenyala aquells aliments que no aniran precedits d'una llista d'ingredients ja que són consubstancials als aliments: les fruites i hortalisses fresques, aigües carbòniques o gasificades, vinagres de fermentació, el formatge, la mantega, la nata fermentada i aquells aliments que només constin d'un sol ingredient (la denominació de l'aliment és idèntica a la de l'ingredient).

D'altra banda, l'article 20 ens fa una llista de components d'aliments que poden ser omesos a la llista d'ingredients (components separats però reincorporats en quantitat no superior a la inicial, additius alimentaris i enzims utilitzats com a coadjuvants tecnològics, aigua com a líquid de cobertura que no es consumeix⁴⁶...), sense perjudici del que disposa l'article 21 referit als al·lèrgens, tal com comentarem més endavant.

c) Ingredients o coadjuvants tecnològics de l'Annex II o causants d'intoleràncies i al·lèrgies

Recordem que aquest és l'únic apartat de l'article 9 que també s'aplica obligatòriament als productes no envasats. Així doncs, l'apartat c) d'aquest article fa referència a aquells ingredients, adjuvants tecnològics o derivats d'una substància o producte que provoquin al·lèrgies o intoleràncies i s'utilitzin en la fabricació d'un aliment i segueixin presents al producte acabat, fins i tot de forma modificada.

⁴⁴ L'article 2.1.o) Reglament (CE) n° 852/2004 del Parlament Europeu y del Consell, de 29 d'abril de 2004, relatiu a la higiene dels productes alimentaris, defineix el producte transformat com "los productos alimenticios obtenidos de la transformación de productos sin transformar. Estos productos pueden contener ingredientes que sean necesarios para su elaboración o para conferirles unas características específicas". DO, L 139, 30.4.2004, p. 1-54, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A32004R0852&qid=1618909354104>

⁴⁵ CARRETERO GARCÍA, A., "La información alimentaria", cit., p. 356.

⁴⁶ Per exemple, el suc concentrat s'elabora a partir de suc exprimit que després segueix un tractament de conservació i deshidratació i que posteriorment es barreja amb aigua (CARRETERO GARCÍA, A., "La información alimentaria", cit., p. 360).

Aquests ingredients, adjuvants i derivats els trobem detallats a l'Annex II del Reglament⁴⁷.

La novetat que introdueix el Reglament en el seu article 21 és una manera concreta de mencionar aquestes substàncies, és a dir, a través d'una tipologia diferent a la resta de la llista d'ingredients, per tal que destaquí i pugui ser vista i diferenciada fàcilment. Una manera podria ser, per exemple, utilitzar la negreta, canviar la font, l'estil, el color de fons...

Il·lustració 1. Indicació de les nous en negreta per assenyalar una possible al·lèrgia⁴⁸.

Aquest mateix article determina que, en cas que no sigui obligatòria la llista d'ingredients en base a les excepcions ja explicades, caldrà que la indicació de

⁴⁷ Ens estem referint a cereals que continguin gluten (blat, sègol, civada, avena...), xarops de glucosa a base de blat, civada, malto dextrines a base de blat, cereals utilitzats per fer destil·lats alcohòlics, crustacis i productes a base de crustacis, ous i productes a base d'ou, peix i productes a base de peix, cacauets i productes a base de cacauets, soja i productes a base de soja, llet i derivats, fruits secs, api i productes derivats, mostassa i productes derivats, grans de sèsam i productes a base d'aquests, diòxid de sofre i sulfits en concentracions concretes, tramús i productes derivats del tramús, mol·luscs i productes de mol·luscs, tots aquests mencionats (i els aliments elaborats en base a aquests) amb les seves excepcions.

⁴⁸ Google images,

https://www.google.es/search?q=etiqueta+aliment+nous+sense+closca&tbm=isch&ved=2ahUKEwj02fO2m8HwAhWF34UKHSWECpwQ2-cCegQIABAA&oq=etiqueta+aliment+nous+sense+closca&gs_lcp=CgNpbWcQA1DoggFYqZIBYOySAWgBcAB4AIB3QGIAewPkgEGMS4xNS4xmAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWfAAQE&scient=img&ei=xUCaYLTjO4W_lwSliKrgCQ&bih=617&biw=1052#imgsrc=TVfh1luYndVrzM

L'al·lergen a l'etiqueta inclogui la paraula “conté” seguida del nom de la substància o producte segons figura en l'annex II del Reglament.

Com que es tracta d'un tema essencial per a la salut dels consumidors, aquest annex (i, en general, la regulació) serà reexaminat sistemàticament per la Comissió en funció dels avenços científics que es produeixin per actualitzar-lo, si s'escau.

d) Quantitat percentual

L'apartat d) de l'article 9 del Reglament menciona com a contingut obligatori indicar la quantitat de determinats ingredients o determinades categories d'ingredients en termes percentuals, que figurarà o bé a la denominació de l'aliment o immediatament al seu costat, o bé a la llista d'ingredients en connexió amb aquest ingredient o la categoria d'ingredients en qüestió.

El seu desenvolupament el trobem a l'article 22, que determina la necessitat d'indicar la quantitat concreta dels ingredients o categoria d'ingredients utilitzats en la fabricació o preparació d'un aliment en cas que aquest ingredient o categoria figuri en la denominació de l'aliment o el consumidor l'associï normalment amb aquesta denominació, en cas que es destaquï en l'etiquetatge per mitjà de paraules, imatges o representació gràfica, o sigui essencial per definir un aliment i per distingir-lo dels productes amb els quals es pogués confondre a causa de la seva denominació o aspecte.

L'Annex VIII⁴⁹ estableix les normes tècniques adequades per la seva aplicació, així com els casos específics en què no s'exigirà la indicació quantitativa.

e) Quantitat neta

Està indicada a l'apartat e) de l'article 9 del Reglament i desenvolupada a l'article 23 del mateix, que determina que la quantitat neta d'aliments s'expressarà en litres, centilitres, o mil·lilitres si es tracta de productes líquids, i en quilograms o grams en la resta de productes, amb excepcions determinades per la Comissió. Per aplicar

⁴⁹ Veure Annex 1.

aquest article, cal referir-se a les normes tècniques que trobem a l'Annex IX del Reglament⁵⁰, que indicarà també aquells casos en què no s'exigirà la indicació de la quantitat neta.

f) Data de duració mínima, caducitat i congelació

Estipulada a l'apartat f) de l'article 9 del Reglament i desenvolupada a l'article 24 i Annex X del mateix.

Per consum preferent o data de duració mínima la UE entén que indica el moment fins el qual l'aliment conserva les seves propietats específiques⁵¹, sempre que s'hagin respectat les instruccions de conservació i el seu envàs no estigui malmès. Sinó, comença a perdre olor, sabor i textura (propietats organolèptiques) però sense presentar cap risc microbiològic per a la salut. Apareix en una àmplia varietat d'aliments refrigerats, congelats, dessecats (pasta, arròs, etc.), enllaunats i altres aliments (oli vegetal, xocolata, etc.).

D'altra banda, la data de caducitat indica el moment fins el qual l'aliment es pot consumir de forma segura, sense perill per a la salut. Aquesta data apareix en aliments molt peribles com el peix fresc, la carn picada fresca, etc, i una vegada sobrepassada, hi ha risc que el producte estigui en mal estat i contingui bacteries patògenes⁵².

L'article 24.1 del Reglament determina que en cas d'aliments microbiològicament molt peribles i que, per tant, puguin suposar un perill immediat per a la salut humana després d'un curt període de temps, la data de durada mínima es canviarà per la data de caducitat, a partir de la qual l'aliment no es considerarà segur⁵³. Per tant, veiem

⁵⁰ Veure Annex 2.

⁵¹ COMISIÓN EUROPEA, "Las fechas de «consumo preferente» y de «caducidad» en los envases de alimentos", (n.d.), p.1, https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/safety/docs/fw_lib_best_before_es.pdf [visitat el 22.02.2021].

⁵² CARRETERO GARCÍA, A., "La información alimentaria", cit., p. 361 i ss.

⁵³ En base a l'article 14, apartats 2 a 5, del Reglament (CE) n° 178/2002 del Parlament Europeu i del Consell de 28 de gener de 2002 pel que s'estableixen els principis i els requisits generals de la legislació alimentària, es crea l'Autoritat Europea de Seguretat Alimentària i el fixen els procediments relatius a la seguretat alimentària.

com per la regulació de la Comunitat, i com ja ha estat mencionat anteriorment, la salut dels consumidors pretén ser un pilar fonamental.

L'article 24.2 determina que la data de consum preferent corresponent s'expressarà d'acord amb l'annex X, en el qual s'indica que la data de duració mínima anirà precedida de les paraules «consumir preferentment abans de ...» quan la data inclogui la indicació del dia, o «consumir preferentment abans del final de ...» en la resta de casos. Aquestes dues indicacions aniran acompanyades de la pròpia data o d'una referència del lloc on s'indica la data en l'etiqueta.

La data inclourà el dia, el mes, i eventualment, l'any, en aquest ordre, amb les següents especificacions:

- Si la duració del producte és inferior a tres mesos, només caldrà indicar el dia i el mes.
- Si la duració és superior a tres mesos però inferior a divuit, només caldrà indicar el mes i l'any.
- Si la duració és superior als divuit mesos, només caldrà indicar l'any.

Respecte de la data de caducitat, l'Annex X determina que anirà acompanyada de la indicació «data de caducitat» amb la pròpia data o una referència del lloc on s'indiqui la data en l'etiqueta. Igual que en la data de duració mínima, la data consistirà en el dia, el mes i l'any, si s'escau, en aquest ordre. S'indicarà en cada porció individual envasada.

Pel que fa a la data de congelació o de primera congelació de la carn congelada, preparats càrnics congelats i productes de la pesca no transformats congelats (apartat 6 de l'Annex III), el mateix Annex X indica que anirà precedida de la indicació «data de congelació:...», acompanyada de la pròpia data o d'una

A l'hora de determinar si un aliment és nociu per a la salut, s'han de tenir en compte: els probables efectes immediats i a curt i llarg termini d'aquest aliment, no només per a la salut de la persona que el consumeix, sinó també per la dels seus descendents, els possibles efectes tòxics acumulatius i la sensibilitat particular d'ordre orgànic d'una categoria específica de consumidors, quan l'aliment estigui destinat a ella. Es tindrà en compte si l'aliment resulta inacceptable pel consum humà d'acord amb l'ús pel qual està destinat, per estar contaminat per una matèria estranya o d'una altra forma, o estar putrefacte, deteriorat o descompost (CARRETERO GARCÍA, A., "La informació alimentaria", cit., p. 361).

referència del lloc on s'indica la data en l'etiqueta. Un cop més, s'indica primer el dia, mes i, si és necessari, l'any, en forma no codificada.

Hi ha una sèrie d'aliments que no requereixen indicar la data de duració mínima, a no ser que la UE disposi el contrari, tal com determina l'apartat 1.d) de l'Annex X. Aquests són: les fruites i hortalisses fresques; els vins, vins de licor, espumosos, aromatitzats i productes similars; les begudes amb una graduació del 10% o més en volum d'alcohol; els productes de fleca o rebosteria que per la seva naturalesa es consumeixen en un termini de 24 hores després de la seva fabricació; els vinagres; la sal de cuina; els sucres en estat sòlid; els productes de confiteria; i les gomes de mastegar i productes similars.

La diferència que s'ha produït amb aquesta nova regulació i l'anterior és que, mentre que abans les porcions individuals de gelats, refrescs, suc de fruites, nèctars de fruites i begudes alcohòliques en recipients individuals de més de cinc litres, destinats a distribuir-se a les col·lectivitats, estaven exempts de data de duració mínima, a partir del 13 de desembre de 2014 aquests productes també hauran d'indicar-la.

g) Condicions especials de conservació i ús

Es mencionen a l'apartat g) de l'article 9, i es desenvolupen a l'article 25, que subratlla l'obligació d'indicar les condicions especials de conservació que un aliment requereixi, així com les condicions i/o el termini límit de consum per tal de possibilitar la correcta conservació o la utilització adequada dels aliments després de l'obertura de l'envàs.

h) Nom o raó social i direcció del fabricant o de l'operador

La trobem mencionada a l'apartat h) de l'article 9, que al seu torn remet a l'apartat 1 de l'article 8 del Reglament. L'operador d'empresa alimentària responsable de la informació alimentària serà l'operador amb el nom del qual o raó social es

comercialitzi l'aliment, o en cas que no estigui establert a la Unió, l'importador de l'aliment al mercat de la Unió.

i) Lloc d'origen o país de procedència

Mencionat a l'apartat i) de l'article 9, i desenvolupat a l'article 26 del Reglament.

La indicació del país d'origen o el lloc de procedència no sempre és obligatòria. Ho serà en els casos que regula l'apartat 2 de l'article 26 del Reglament, sense perjudici dels requisits existents a les disposicions específiques de la Unió. Així, la indicació serà obligatòria quan la seva omisió pugui induir a error al consumidor respecte del país d'origen o el lloc de procedència real de l'aliment, particularment si les mencions que acompanyen l'etiqueta poden insinuar que l'aliment té un país d'origen diferent⁵⁴, d'acord amb la protecció de la salut i seguretat en relació amb la informació alimentària facilitada al consumidor.

Respecte dels productes que tenen envasos monodosi, recollits al seu torn en un envàs més gran, per ser venuts a les col·lectivitats i posteriorment per unitats o inclosos en àpats comprats, la sentència del TJUE, Sala Tercera, de 22 de setembre de 2016⁵⁵, en l'assumpte *Breitsamer und Ulrich GmbH & Co. KG contra Landeshauptstadt München*, recalca la necessitat d'indicar el país de procedència de l'aliment als envasos monodosi i no només a l'envàs general, per ser tan important el dret d'informació i de protecció de la salut dels consumidors. Aquesta sentència probablement tindrà un efecte d'irradiar un determinat comportament als etiquetadors o productors, de manera que si no indiquen el país de procedència també als envasos monodosi, podrien ser processats i condemnats pels tribunals.

D'altra banda, la indicació també serà obligatòria en el cas de carn dels codis de la nomenclatura combinada enumerada en l'annex XI, és a dir, la carn de porcs,

⁵⁴ Sobre aquest aspecte vid. Sentència de la Sala Tercera del Tribunal de Justícia de la Unió Europea d'1 d'octubre de 2020, *Groupe Lactalis/varis*, C-485/18, ECLI:EU:C:2020:763, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A62018CJ0485&qid=1618832012174>

⁵⁵ Sobre aquest aspecte, vid. Sentència de la Sala Tercera del Tribunal de Justícia de la Unió Europea de 22 de setembre de 2016, *Breitsamer und Ulrich GmbH & Co. KG/Landeshauptstadt München*, C-113/15, ECLI:EU:C:2016:718, de <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A62015CJ0113&qid=1618828185330>

ovelles, cabres i aus de corral, ja siguin totes aquestes fresques, refrigerades o congelades.

L'apartat 3 de l'article 26 fa referència a quan el país d'origen o lloc de procedència d'un aliment que es menciona no és el mateix que el del seu ingredient primari. En aquest cas, també obligatòriament, s'indicarà el país d'origen o lloc de procedència de l'ingredient primari de què es tracti, o s'indicarà simplement que el país d'origen o lloc de procedència de l'ingredient primari és diferent al del país d'origen o lloc de procedència de l'aliment.

Tot i resultar sorprenent i posant en dubte, doncs, la materialització del dret del consumidor a ser informat, amb la legislació actual la indicació d'origen a l'etiquetat només és obligatòria a efectes reals per aliments molt concrets: la carn de boví, el peix, la mel, l'oli d'oliva, fruites, hortalisses i verdures fresques.

j) Instruccions d'ús

Apareixen en l'apartat j) de l'article 9, i es desenvolupen a l'article 27 del Reglament.

En primer lloc, és importat que les instruccions d'ús s'indiquin d'una forma apropiada que permeti l'ús correcte de l'aliment. A més, la comissió podrà adoptar actes d'execució pels quals s'estableixin normes de desenvolupament per l'aplicació de les instruccions d'ús ja mencionades a determinats aliments.

k) Grau alcohòlic volumètric

Mencionat a l'apartat k) de l'article 9, i desenvolupat a l'article 28 del Reglament. A grans trets, cal indicar que les normes relatives a la indicació del grau alcohòlic volumètric seran les establertes a les disposicions específiques de la Unió que siguin aplicables, o de conformitat amb el que indica l'Annex XII en aquells casos que les begudes continguin més d'un 1,2% en volum d'alcohol i que no se'ls puguin aplicar

les normes específiques de la Unió, raonament difícil de comprendre, segons Carretero García⁵⁶.

En aquest últim cas, inclourà un decimal com a màxim i anirà seguit del símbol “% vol” i podrà estar precedida de la paraula “alcohol” o de l’abreviatura “alc”. El grau alcohòlic es determinarà a 20°C.

3.1.3. Informació o etiquetatge nutricional obligatori

Per la seva importància, tractem la informació nutricional en un apartat separat, tot i ser part de les mencions obligatòries enumerades en l’apartat anterior. La trobem indicada a l’apartat l) de l’article 9 del Reglament i es desenvolupa als articles 29 i ss del mateix.

Aquest apartat, com hem mencionat anteriorment a les novetats del nou Reglament respecte dels textos anteriors, constitueix un dels canvis més significatius en la regulació ja que a la Directiva 90/496/CEE aquesta informació era voluntària i ara passa a ser obligatòria, un pas necessari i lògic si el que es pretén és crear condicions més adequades per tal que els consumidors puguin prendre decisions conscients enfront la seva preocupació per una alimentació adequada i davant de l’auge de les malalties relacionades amb l’alimentació.

El caràcter obligatori de la informació nutricional va començar a partir del 13 de desembre de 2016. No obstant, per les empreses d’aliments que proporcionessin informació nutricional de forma voluntària entre el 13 de desembre de 2014 i el 13 de desembre de 2016, la declaració havia de complir amb el Reglament.

L’article 30 del Reglament estableix el contingut obligatori de la informació nutricional obligatòria que s’ha d’incloure a l’etiqueta, així com també quins nutrients voluntaris es podran declarar com a complement dels obligatoris i quins nutrients obligatoris podran ser repetits a altres llocs⁵⁷. Es tracta d’una llista

⁵⁶ CARRETERO GARCÍA, A., “La información alimentaria”, cit., p. 355.

⁵⁷ FEDERACIÓN ESPAÑOLA DE INDUSTRIAS DE ALIMENTACIÓN Y BEBIDAS (2014). *Guía sobre la información alimentaria facilitada al consumidor*, cit., p.19.

tancada, de manera que no es pot completar amb cap altra informació nutricional⁵⁸. D'altra banda, inclou disposicions específiques per les begudes amb contingut alcohòlic i els aliments no envasats, i cobreix els actes delegats i d'execució que la Comissió Europea podrà realitzar.

La informació nutricional obligatòria, doncs, inclourà: el valor energètic i les quantitats de grasses, àcids grassos saturats, hidrats de carboni, sucres, proteïnes i sal. En el cas de la sal, es podrà assenyalar que el seu contingut obeeix exclusivament al sodi present de forma natural en l'aliment. Aquesta informació podrà ser complementada amb la indicació voluntària de les següents substàncies: àcids grassos monoinsaturats, polialcohols, midó, fibra alimentària, i qualsevol vitamina o mineral que figuri al punt 1 de la part A de l'Annex XIII que estigui present en quantitats significatives segons allò definit al punt 2 de la part A de l'annex XIII⁵⁹.

És important considerar que la normativa comunitària permet informar sobre el contingut de grasses insaturades o saturades en l'etiquetatge, però no obliga a precisar quin percentatge concret d'aquestes són grasses trans⁶⁰, amb el problema per a la salut pública que aquestes comporten⁶¹.

A més, l'article 49 del Reglament estableix una modificació del text originari de l'article 7 del Reglament (CE) n° 1924/2006⁶², en la qual s'indica que serà obligatori

⁵⁸ “Comunicación de la Comisión sobre preguntas y respuestas relativas a la aplicación del Reglamento (UE) n.º 1169/2011”, cit., pg.9.

⁵⁹ Veure Annex 3.

⁶⁰ A nivell industrial, els olis que tenen un alt contingut en àcids grassos insaturats s'oxiden més fàcilment, creant compostos que tenen olors o sabors rancis i desagradables. Per disminuir el nombre d'enllaços dobles i retardar o eliminar la possibilitat d'oxidació, l'oli es sotmet a un procés químic, anomenat hidrogenació, pel qual s'afegeix més hidrogen. Paral·lelament i conseqüentment, es produeixen reaccions secundàries com la isomerització dels dobles enllaços *cis* i la configuració *trans* més estable. Els fabricants utilitzen aquest tipus de grassa trans a causa del seu baix cost i perquè els productes elaborats amb greixos hidrogenats poden romandre als prestatges dels supermercats més temps ja que aquests greixos triguen més a estar rancis. (AMADIO, C., “Grasas trans en alimentos”, *Revista de Divulgación Científica*, 7 (2017), p.1, http://experticia.fca.uncu.edu.ar/images/pdfs/2017-07/Grasas_trans_en_alimentos.pdf).

No obstant, durant els últims anys, l'evidència científica dels efectes nocius de les grasses trans sobre la salut han estat un motiu creixent de preocupació en diferents àmbits, com és el cas de la indústria alimentària (RIOBÓ, P.; BRETON, I., “Ingesta de grasas trans; situación en España”, *Nutrición Hospitalaria*, 29(4), (2014), p.704–711, <https://doi.org/10.3305/nh.2014.29.4.7337>).

⁶¹ CARRETERO GARCÍA, A., “La información alimentaria”, cit., p. 364.

⁶² Reglament (CE)1924/2006 del Parlament Europeu i del Consell, de 20 de desembre de 2006, relatiu a les declaracions nutricionals i de propietats saludables als aliments, DO, L 404,

l'etiquetat nutricional d'aquells productes sobre els quals es faci una declaració nutricional i/o de propietats saludables, excepte en el cas de les campanyes publicitàries col·lectives, tant si es tracta d'informació obligatòria segons l'article 30.1 o voluntària d'acord amb l'article 30.2 del Reglament.

Una declaració nutricional és un missatge no obligatori que declara o suggereix que un aliment té propietats nutricionals beneficioses específiques en base al valor nutricional que aporta, ja sigui en grau reduït o incrementat, i/o dels nutrients i altres substàncies que conté, en proporcions reduïdes o augmentades⁶³. Per exemple: “baix contingut en grasses”, “sense grasses saturades”, “alt contingut en àcids grassos omega-3”, etc.

Il·lustració 2. Exemple de declaració nutricional⁶⁴.

A més de les declaracions nutricionals, hi ha les declaracions de propietats saludables que afirmen o suggereixen que hi ha una relació entre una categoria d'aliments, un aliment o un dels seus constituents i la salut. Per exemple: “els hidrats de carboni contribueixin a un trànsit intestinal normal”.

30.12.2006, p. 9-25, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A32006R1924&qid=1618909805113>.

⁶³ GOBIERNO DE LA RIOJA, “Declaraciones nutricionales”, 2006, <https://www.riojasalud.es/salud-publica-y-consumo/seguridad-alimentaria/4620-declaraciones-nutricionales>

⁶⁴ Google Imatges, https://www.google.com/search?q=declaraci%C3%B3n+nutricional+etiqueta+alimentos&tbm=isch&ved=2ahUKEwj42tmqwrzwAhVBYxoKHcsICA8Q2-cCegQIABAA&oeq=declaraci%C3%B3n+nutricional+etiqueta+alimentos&gs_lcp=CgNpbWcQAZoCCAA6BggAEAcQHjoECAAQHjoGCAAQCBAeUMmxAljFzwJg_9ACaABwAHgAgAGRAYgBmBSSAQUxNS4xMJgBAKABAaoBC2d3cy13aXotaWlnwAEB&scient=img&ei=esqXYPi1KcHGacuRoHg&bih=802&biw=1368#imgsrc=2aSnwsiPzA175M

En ambdós casos, en haver-hi una declaració, és necessari l'etiquetat nutricional de tal aliment o substància, segons el cas.

Si el nutrient sobre el qual s'ha efectuat una declaració nutricional o de propietats saludables està inclòs en l'etiquetat nutricional, no s'exigeix cap menció addicional a la de l'etiqueta. D'altra banda, si la declaració nutricional o de propietats saludables efectuada menciona substàncies que no figuren a l'etiquetat nutricional, aquesta quantitat s'haurà d'indicar al mateix camp de visió de l'etiquetat nutricional, i expressar-se d'acord amb les normes de càlcul i expressió contingudes als articles 31, 32 i 33 que li són aplicables. Per tant, s'entén que també és obligatori declarar la substància sobre la que es realitza una declaració nutricional o de propietats saludables encara que aquesta no figurei a la informació nutricional, tal com la trobem definida als articles 30.1 i 30.2 del Reglament. Així doncs, ens podríem referir als àcids grassos omega-3 i els beta-glucans com a exemple de substàncies no incloses als articles 30.1 i 30.2 del Reglament, les quantitats de les quals han d'estar al mateix camp visual que la informació nutricional. Ara bé, per camp visual s'entenen totes les superfícies d'un envàs llegibles des d'un únic punt de visió⁶⁵, i pot ser qualsevol cara i més d'una cara de l'envàs, és a dir, la cara posterior, frontal, o qualsevol cara de l'envàs⁶⁶.

Hi ha una sèrie d'aliments que estan exempts de l'obligació d'informació nutricional: productes sense transformar que inclouen un sol ingredient o categoria d'ingredients, herbes, espècies, sal, xiclets, aliments en envasos o recipients els quals la seva major superfície és inferior a 25 cm² ⁶⁷, i aliments (inclosos els elaborats artesanalment) directament subministrats pel fabricant en petites

⁶⁵ Article 2.2.k) del Reglament (UE) n° 1169/2011.

⁶⁶ FEDERACIÓN ESPAÑOLA DE INDUSTRIAS DE ALIMENTACIÓN Y BEBIDAS. (2014). *Guía sobre la información alimentaria facilitada al consumidor*, cit., p.19.

⁶⁷ Aquesta regulació resulta difícilment comprensible ja que la necessitat d'informació no hauria de dependre de la mida de l'envàs. Però, encara resulta més incomprensible per Carretero García que, en el cas d'envasos en què la superfície més gran sigui inferior a 10 cm², no només no sigui necessari incorporar la informació nutricional sinó tampoc la llista d'ingredients. Com a solució, per exemple, es podrien utilitzar etiquetes desplegable i d'aquesta manera seguir garantint que els consumidors escullin amb coneixement de causa i assegurar que les etiquetes siguin més llegibles. No obstant, el nom de l'aliment, la presència de possibles al·lèrgens, la quantitat neta i la data de duració mínima s'hauran d'indicar sempre, independentment de la mida del paquet. (CARRETERO GARCÍA, A., "La información alimentaria", cit., p. 364).

quantitats al consumidor final o a establiments minoristes locals que abasteixen directament el consumidor final⁶⁸ ...

La regulació de la informació nutricional d'aquest Reglament no s'aplica al cas dels complementos alimentaris⁶⁹ ni al cas de les aigües minerals naturals⁷⁰, ja que tenen la seva pròpia regulació europea específica.

Per facilitar la comparació de productes en paquets de diferents mides, el valor energètic i la quantitat de nutrients s'estableix en 100 g o 100 ml, en base a l'article 32 del Reglament. De manera voluntària, pot expressar-se per part o unitat de consum, dades que resulten més fàcils de comprendre i aplicar pel consumidor⁷¹. En aquests casos, s'ha d'expressar quantitativament a l'etiqueta i indicar el nombre de porcions o unitats que conté l'envàs, d'acord amb l'apartat primer de l'article 33 del Reglament.

Les vitamines i minerals també s'expressaran com a tant per cent de la ingesta diària de referència⁷². Quan es proporcioni informació de manera voluntària sobre el percentatge d'ingesta de referència, s'ha d'incloure la següent declaració addicional a un costat: “ingesta de referència d'un adult mitjà (8400kJ⁷³/2000kcal⁷⁴)”. Garcia i Gabarra⁷⁵ però, es pregunta al seu estudi quin sentit té mantenir a la legislació europea la doble indicació de l'energia en kcal i kJ, amb les dificultats de càlcul separat de cada una, i sense tenir constància que els consumidors europeus es guiïn

⁶⁸ Veure Annex 4.

⁶⁹ Directiva 2002/46/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 10 de juny de 2002, relativa a la aproximació de les legislacions dels Estats membres en matèria de complementos alimentaris, text pertinent a efectes de l'EEE, DO, L 183, 12.7.2002, p. 51-57, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A32002L0046&qid=1618910837094>.

⁷⁰ Directiva 2009/54/CE del Parlament Europeu y del Consell, de 18 de juny de 2009, sobre explotació i comercialització d'aigües minerals naturals, DO, L 164, 26.6.2009, p. 45-58, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A32009L0054&qid=1618910973159>

⁷¹ GARCIA I GABARRA, A., “Informació nutricional en el Reglament (UE) 1169/2011: una visió crítica i comparativa”, *TECA: Tecnologia i Ciència Dels Aliments*, 14 (2), (2014), p. 48-53, <https://doi.org/10.2436/20.2005.01.63>

⁷² Les antigues quantitats diàries recomanades (QDR) per a vitamines i minerals de la Directiva 90/496/ CEE, amb el nou Reglament passen a anomenar-se ingestes diàries de referència (IDR) o ingestes de referència (IR) i contenen, a més de les vitamines i els minerals, l'energia i els macronutrients (GARCIA I GABARRA, A., “Informació nutricional en el Reglament (UE) 1169/2011”, cit., p.50.

⁷³ Kilojoules.

⁷⁴ Quilocalories.

⁷⁵ GARCIA I GABARRA, A., “Informació nutricional en el Reglament (UE) 1169/2011”, cit., p.50.

pels kJ. La informació només en kcal, com es fa als Estats Units d'Amèrica, seria suficient.

La informació nutricional apareixerà al mateix camp de visió i, si l'espai ho permet, es farà en forma de taula amb les xifres a la columna. En cas contrari, la informació apareixerà en format lineal.

En els casos en què el valor energètic o la quantitat de nutrients en un producte sigui insignificant, la informació sobre aquests elements pot ser substituïda per una declaració del tipus: 'Conté quantitats insignificants de...'.

3.1.4. Informació nutricional voluntària

L'article 30.2 del Reglament presenta una llista tancada de substàncies que poden complementar la informació nutricional obligatòria amb la indicació de les quantitats d'una o varies d'aquestes substàncies que, com ja hem esmentat anteriorment, són: àcids grassos mono insaturats, àcids grassos poliinsaturats, polialcohols, midó, fibra alimentària, i les vitamines i minerals mencionades al punt 1 de la part A de l'annex XIII del mateix Reglament, que estiguin presents en quantitats significatives segons allò definit al punt 2 de la part A del mateix annex⁷⁶.

El percentatge de la ingesta de referència (energia, macronutrients i sal), per porció, a la cara principal de l'envàs (només energia, o bé energia, greixos, greixos saturats, sucres i sal) i les formes addicionals d'expressió i presentació són formes voluntàries d'informació nutricional que pretenen establir una continuïtat amb l'etiquetatge nutricional voluntari actual adoptat per la indústria europea com poden ser els sistemes de semàfors o de colors, les quantitats diàries orientatives de Food Drink Europe i la Federació Espanyola d'Indústries de l'Alimentació i Begudes⁷⁷.

⁷⁶ Veure annex 3.

⁷⁷ GARCIA I GABARRA, A, "Informació nutricional en el Reglament (UE) 1169/2011", cit., p.52.

3.1.5. Requisits lingüístics

La informació alimentària obligatòria exposada als apartats anteriors ha de complir amb els requisits lingüístics establerts a l'article 15 del Reglament, el qual determina que figurarà en la llengua d'on es comercialitzi l'aliment i que els consumidors dels Estats Membres comprenguin fàcilment. Tanmateix, al seu propi territori, els Estats Membres en què es comercialitzi l'aliment podran estipular que les mencions es facilitin en una o més llengües d'entre les oficials de la UE. Per això, als envasos de vegades trobem la informació en més d'una llengua.

3.2. Contingut obligatori de l'etiqueta alimentària per productes no envasats. Article 44 del Reglament 1169/2011

L'article 44 del Reglament, sobre mesures nacionals relatives als aliments no envasats, determina que en el cas dels aliments que es presentin sense empaquetar per a la venda al consumidor final i a les col·lectivitats, o en el cas d'aliments envasats al lloc de venda a petició del comprador o envasats per a la venda immediata, serà obligatòria la indicació de les mencions especificades en l'article 9.1 c) relativa als al·lèrgens. En canvi, la indicació de les altres mencions a què es refereixen els articles 9 i 10 no serà obligatòria llevat que els Estats Membres prenguin mesures nacionals que requereixin la indicació d'algunes, totes o parts d'aquestes mencions. Alhora, els mateixos Estats membres podran establir mesures nacionals que regulin els mitjans que poden ser utilitzats per presentar les mencions o parts de les mencions a què es refereix l'apartat anterior i, si escau, la seva forma d'expressió i presentació.

Finalment, si els Estats Membres decideixen que serà obligatori mencionar altres aspectes de l'article 9 o 10 que no siguin els al·lèrgens, així com si estableixen mesures nacionals que regulin els mitjans a utilitzar per presentar aquestes mencions, comunicaran immediatament a la Comissió el text de les mesures adoptades.

4. REGULACIÓ COMUNITÀRIA DE L'ETIQUETATGE DE PRODUCTES ECOLÒGICS. LOGOTIP DE LA PRODUCCIÓ ECOLÒGICA DE LA UNIÓ EUROPEA

4.1. Marc general / context.

Mentre que la regulació exposada *supra* és la regulació general europea per productes alimentaris, hi ha una regulació específica per productes agraris i ecològics que detallarem en aquest apartat per la seva creixent importància a Europa i l'augment de la demanda d'aquest tipus de productes, lligat al consegüent increment del mercat.

El desenvolupament de l'agricultura orgànica a Europa va sorgir com una pressió dels consumidors per poder ingerir productes alimentaris saludables i no contaminants, incloent la contaminació inherent al procés productiu, en un context de política de qualitat de productes comestibles als anys noranta. A més, l'agricultura ecològica també es va percebre com una bona alternativa per reduir la sobreproducció agrícola de la UE⁷⁸.

Lluny d'explicar la regulació de la producció agrícola, que és basta i complexa, aquesta secció del treball es centrarà en l'exposició de la regulació de l'etiquetatge dels productes ecològics. La consideració (73) del Reglament (UE) 2018/848 del Parlament Europeu i del Consell, de 30 de maig de 2018, sobre producció ecològica i etiquetatge de productes ecològics, determina que l'etiquetatge de productes agraris i alimentaris ha de complir les normes generals establertes al Reglament (UE) 1169/2011. Per tant, aquest tipus de productes no només atendran a la seva norma específica en els termes que detallarem *infra* sinó també sempre considerant i aplicant les normes generals establertes al reglament descrit anteriorment.

⁷⁸ FERNÁNDEZ PÉREZ, A., "La agricultura ecológica en el marco de la Unión Europea", *La Ley*, 39 (2016), p. 1-27, https://www.researchgate.net/publication/306000273_La_agricultura_ecologica_en_el_marco_de_la_Union_Europea

4.2. Reglament (UE) 2018/848 del Parlament Europeu i del Consell, de 30 de maig de 2018, sobre producció ecològica i etiquetatge de productes ecològics. Normativa comunitària.

Degut a l'auge de conscienciació ambiental dels consumidors, els fabricants de productes han descobert que la qualitat ambiental és un nou valor comercial, com també ho són el baix preu o un bon disseny. Fins i tot podria ser que, gràcies als consumidors conscienciats, els comerciants es convertissin en aliats de la lluita pel medi ambient⁷⁹.

En aquest context, per tal de trobar demanda i oferta sota el lema de la transparència en la compra de productes ecològics, el logotip i el sistema d'etiquetatge ecològics seran la garantia que el que els consumidors adquireixen és exactament allò que desitgen i pel que estan pagant. L'etiqueta ecològica serà el sistema d'acreditació aplicat directament als productes alimentaris i servirà de mètode de reconeixement pel consumidor.

El programa d'etiquetatge ecològic, doncs, pretén incentivar les activitats productives respectuoses amb el medi ambient mitjançant l'atorgament d'un logotip ecològic que en un mercat sensibilitzat permet millorar la imatge tant del producte com de l'empresa, exercint un efecte positiu en les vendes. També pretén oferir als consumidors una informació exacta i veraç dels ingredients i les repercussions ecològiques dels productes, de manera que aquests orientin la seva compra cap als menys perjudicials pel medi ambient⁸⁰.

El Reglament (UE) 2018/848 del Parlament Europeu i del Consell, de 30 de maig de 2018, sobre producció ecològica i etiquetatge de productes ecològics (d'ara endavant, Reglament Eco) és la normativa per excel·lència que regula la producció agroalimentària ecològica, l'etiquetat i control dels aliments i els productes ecològics⁸¹, així com la seva col·locació al mercat europeu, de manera que estableix

⁷⁹ CUTINI, A., "El derecho de información del consumidor ecologista. Etiquetas ecológicas y procedimiento EMAS III". *Revista de Derecho de La Unión Europea*, 26(2014), p. 289–312, <http://revistas.uned.es/index.php/REDUE/article/view/12618>

⁸⁰ CUTINI, A., "El derecho de información del consumidor ecologista", cit., p.298.

⁸¹ A més d'aquest reglament, hi ha altres reglaments necessaris per completar el nou marc regulador de la producció ecològica, fins ara: Reglament delegat (UE) 2020/427 de la Comissió, de 13 de gener de 2020, que modifica l'annex II del Reglament (UE) 2018/848; Reglament

el marc jurídic pels productes ecològics. No obstant, només serà aplicable a partir de l'1 de gener de 2022. Actualment, se segueix aplicant la normativa anterior que el Reglament Eco deroga, que és el Reglament (CE) 834/2007 del Consell, sobre producció i etiquetatge dels productes ecològics i pel qual es va derogar el Reglament (CEE) 2092/91⁸². Per tant, la nova regulació que aquí exposarem encara no és d'aplicació però és la que ens interessa a efectes d'entendre com funcionarà el món de l'etiquetatge en un futur molt proper.

És important mencionar que l'harmonització de les normes relatives a la producció, etiquetatge i control dels productes ecològics té l'objectiu de garantir una competència justa entre els productors i una major confiança en aquests productes per part dels consumidors a la UE⁸³.

D'una banda, la consideració primera del Reglament Eco defineix la producció ecològica com un sistema general de gestió agrícola i producció d'aliments que combina les millors pràctiques en matèria de medi ambient i clima, un elevat nivell de biodiversitat, la conservació dels recursos naturals i l'aplicació de normes exigents sobre benestar animal i sobre producció que responen a la demanda, expressada per un creixent nombre de consumidors, de productes obtinguts a partir de substàncies i processos naturals. Així, la producció ecològica té un paper social doble: d'una banda, genera un mercat específic que respon a una demanda de

d'execució (UE) 2020/464 de la Comissió, de 26 de març de 2020, pel que s'estableixen determinades normes de desenvolupament del Reglament (UE) 2018/848 en relació als documents necessaris pel reconeixement retroactiu dels períodes de conversió, la producció de productes ecològics i la informació que els Estats membres han de facilitar; Reglament delegat (UE) 2020/2146 de la Comissió, de 24 de setembre de 2020, que completa el Reglament (UE) 2018/848 del Parlament Europeu i del Consell respecte a les normes excepcionals de producció aplicables a la producció ecològica; Reglament delegat (UE) 2020/1794 de la Comissió, de 16 de setembre de 2020 que modifica la part I de l'annex II del Reglament (UE) 2018/848 de el Parlament Europeu i del Consell pel que fa a l'ús de material de reproducció vegetal en conversió i no ecològic; i Reglament d'execució (UE) 2021/279 de Comissió, de 22 de febrer de 2021 pel qual s'estableixen normes detallades per executar el Reglament (UE) 2018/848 de Parlament Europeu i de Consell pel que fa als controls i altres mesures que garanteixin la traçabilitat i el compliment del que disposa en matèria de producció (GENERALITAT DE CATALUNYA. 2021. *Normativa. Producció agroalimentària ecològica (PAE)*, <http://pae.gencat.cat/ca/normativa/>).

⁸² Reglamento (CE) 834/2007 del Consejo, de 28 de junio de 2007, sobre producción y etiquetado de los productos ecológicos y por el que se deroga el Reglamento (CEE) n° 2092/91, DO, L 189 de 20.7.2007, p. 1-23, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A32007R0834&qid=1618834108474>

⁸³ EUR-Lex. (2018). *Producción y etiquetado de los productos ecológicos*, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=legisum%3Af86000>

productes ecològics per part dels consumidors; i d'altra banda, proporciona al públic béns que contribueixen a la protecció i respecte de l'entorn, el benestar animal i el desenvolupament rural.

D'altra banda, l'apartat 1) de l'article 3 del Reglament Eco defineix la producció ecològica com l'ús dels mètodes de producció que compleixin amb la normativa d'aquest reglament en totes les etapes de producció, preparació i distribució.

El producte ecològic, segons l'apartat 2) del mateix article, seria el producte resultant de la producció ecològica, eliminant d'aquesta categoria els productes provinents de la caça i la pesca salvatge ja que no es pot controlar íntegrament tot el seu procés de producció.

En altres paraules, el producte ecològic es podria definir, considerant la normativa i la visió dels consumidors, com un producte procedent de l'agricultura o ramaderia ecològica produït sense l'ús de substàncies químiques de síntesi (pesticides, fertilitzants, medicaments ...), obtingut respectant el ritme de creixement de les plantes i animals, elaborat sense addició de substàncies artificials (aromes, colorants, additius ...), produït sense organismes modificats genèticament i certificat per uns organismes de control (empresa privada) o autoritat de control (organisme públic)⁸⁴.

De forma general, les consideracions (73), (74) i (75), respectivament, del Reglament Eco determinen factors importants de l'etiquetatge d'aquest tipus de productes, que són els següents: l'etiquetatge de productes ecològics ha de complir les normes generals establertes al Reglament 1169/2011 del Parlament Europeu i del Consell; no pot induir a error al consumidor, per exemple, suggerint que un producte o els seus ingredients compleixen els requisits per ser considerats ecològics quan no és el cas a través dels termes usats a les marques registrades, etiquetatge o la publicitat; i que els aliments transformats únicament han d'etiquetar-se com ecològics quan tots o gairebé tots els seus ingredients d'origen agrari siguin ecològics.

⁸⁴ JUNTA DE ANDALUCÍA. (2015). *Manual de etiquetado de productos ecológicos*, p. 9-11, https://www.juntadeandalucia.es/export/drupaljda/Manual_Etiquetado_baja_2015.pdf

4.2.1. Objecte i àmbit d'aplicació del Reglament 2018/848

L'objecte del Reglament Eco, mencionat al seu article 1, és el de definir els objectius i principis generals de la producció agroalimentària ecològica, així com els principis específics i les normes de producció i certificació dels diferents tipus de productes agraris i aliments. També estableix la normativa general de l'etiquetat, controls i intercanvis comercials de productes ecològics amb països tercers.

L'article 2 del Reglament Eco regula el seu àmbit d'aplicació, que s'estén a tres tipus de productes agrícoles: els productes agrícoles vius o no transformats (incloent les llavors i altres materials de reproducció vegetal), els productes agrícoles transformats destinats a l'alimentació humana i el pinso.

L'apartat 71) de l'article 3, sobre definicions, remet a l'article 2, apartat 1, lletra n) del Reglament (CE) 852/2004 del Parlament Europeu i del Consell⁸⁵, independentment de les operacions d'envasat o etiquetatge, per definir els productes no transformats. Així, els defineix com aquells productes alimentaris que no hagin estat sotmesos a una transformació⁸⁶, incloent els productes que s'hagin dividit, partit, seccionat, llescat, desossat, picat, pelat o escorxat, triturat, tallat, netejat, desgreixat, espellofat, molt, refrigerat, congelat, ultracongelat o descongelat.

De la mateixa manera, l'article 2, apartat 1, lletra o) del Reglament (CE) 852/2004, defineix els productes transformats com aquells productes alimentaris obtinguts de la transformació de productes sense transformar, que poden contenir ingredients que siguin necessaris per a la seva elaboració o per conferir-ne unes característiques específiques.

També cal mencionar el que s'anomenen “productes en conversió”. L'apartat 6) de l'article 3 del Reglament Eco, sobre definicions, defineix la conversió com la transició de la producció no ecològica a la producció ecològica durant un període

⁸⁵ Reglamento (CE) 852/2004 del Parlamento Europeo y del Consejo, de 29 de abril de 2004, relativo a la higiene de los productos alimenticios, DO, L 139, 30.4.2004, p. 1-54, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A32004R0852&qid=1618909354104>

⁸⁶ L'article 2, apartat 1, lletra m) del Reglament (CE) 852/2004, defineix la transformació com: qualsevol acció que alteri substancialment el producte inicial, inclòs el tractament tèrmic, el fumat, el curat, la maduració, l'assecat, el marinat, l'extracció, l'extrusió o una combinació d'aquests procediments.

de temps determinat, en el qual s'apliquin les disposicions del reglament relatives a la producció ecològica. Per “producte en conversió”, s'entén el producte que s'obté durant el període de conversió, segons l'article 10 del mateix reglament. Com que el Reglament Eco no es pronuncia en aquest sentit, el nostre parer és que aquests productes poden ser tant productes transformats com no transformats, susceptibles de passar de la producció no ecològica a l'ecològica.

El Reglament Eco s'aplica sense perjudici de les normes específiques de la UE relatives a la comercialització de productes, en particular, del Reglament (UE) 1308/2013⁸⁷ i del Reglament (UE) 1169/2011. A més, a no ser que es disposi el contrari, s'aplicarà la legislació connexa de la Unió pel que fa als àmbits de la seguretat de la cadena alimentària, la salut i el benestar dels animals.

4.2.2. Classificació dels productes ecològics segons el Reglament 2018/848 i ús dels termes ecològics. Etiquetatge ecològic i mencions obligatòries.

Les normes referides a l'etiquetatge les trobem al capítol IV del Reglament Eco, a l'article 30 i següents.

Respecte de la definició d'etiquetatge, apareix a l'article 3, apartat 52, sobre definicions, com tota paraula, terme, detall, marca registrada, marca comercial, motiu il·lustrat o símbol relatiu a un producte i col·locats en qualsevol envàs, document, prospecte, etiqueta, placa, anell o collaret, que acompanyi o faci referència a un producte. L'etiquetatge d'un producte ecològic ha de ser fàcilment visible en l'embalatge⁸⁸ i contenir una referència a l'organisme de control que certifica aquest producte. Així els consumidors poden identificar al mercat els productes de l'agricultura ecològica. A aquest efecte, els productes ecològics s'imprimeixen amb el codi de l'autoritat i òrgan de control o un logotip específic,

⁸⁷ Reglamento (UE) n ° 1308/2013 del Parlamento Europeo y del Consejo, de 17 de diciembre de 2013 , por el que se crea la organización común de mercados de los productos agrarios y por el que se derogan los Reglamentos (CEE) n ° 922/72, (CEE) n ° 234/79, (CE) n ° 1037/2001 y (CE) n ° 1234/2007, L 347, 20.12.2013, p. 671–854.

⁸⁸ ECOAGRICULTOR. (n.d). *Normativa Europea. Agricultura Ecológica*.
<https://www.ecoagricultor.com/normativa-ue/#unique-identifier1234567>

amb el nom i codi de l'entitat de control i també amb el logotip comunitari de l'agricultura ecològica en les condicions establertes a la normativa. Amb això es pretén garantir que la granja o la indústria en què el producte ha estat produït o processat, està sotmès a controls i inspeccions per una autoritat o organisme establert a aquest efecte en la comunitat autònoma. A més, és l'única garantia oficial que el producte respon a la qualitat demanada pel consumidor i que compleix amb les normes establertes al Reglament Eco⁸⁹.

Per dur a terme la classificació i caracterització dels productes, ens centrarem en el que diu el Reglament Eco i en l'informe de la Junta de Andalucía⁹⁰ sobre l'etiquetatge ecològic europeu.

En general, l'article 30 del Reglament Eco exposa quins són els termes que es poden utilitzar per la producció ecològica, i són aquells que en l'etiquetat, publicitat o documents comercials suggereixin al comprador que el producte s'ha obtingut conforme les normes de producció ecològiques contingudes al Reglament Eco. En particular, els termes ecològic, biològic i els seus derivats o abreviatures, tals com “bio” i “eco”, enunciat en l'annex IV del Reglament Eco⁹¹, usats aïlladament o combinats amb altres termes, podran utilitzar-se a tota la UE i en qualsevol de les llengües enumerades per l'etiquetat i la publicitat dels productes, per un operador controlat per un organisme de control autoritzat en la producció ecològica, sempre i quan el resultat del control hagi estat favorable. Per tant, aquests termes estan protegits⁹² pels productes ecològics i només es poden utilitzar a la UE i en les llengües mencionades si els productes i ingredients compleixen les disposicions del Reglament Eco i passant un control favorable, essent fraudulents tots aquells productes que utilitzin aquestes mencions sense estar certificats, coneguts

⁸⁹ FERNÁNDEZ PÉREZ, A., “La agricultura ecológica en el marco de la Unión Europea”, cit., p. 1-27.

⁹⁰ JUNTA DE ANDALUCÍA. (2015). *Manual de etiquetado de productos ecológicos*.

⁹¹ Veure Annex 5.

⁹² Consideració (74) del Reglament Eco:

“Por consiguiente, debe evitarse, en toda la Unión e independientemente de la lengua utilizada, que los términos usados para referirse a los productos ecológicos se empleen en el etiquetado de productos no ecológicos. Esta protección debe incluir también los términos derivados o abreviaturas habituales de estos términos, tanto si se utilizan aisladamente como combinados”.

comunament com “falsos bio”⁹³. Aquesta conclusió es desprèn de l'apartat 2 de l'article 30 del Reglament Eco.

L'apartat 4 del mateix article deixa clar que els termes mencionats “eco” i derivats, i tots aquells que facin entendre que es tracta d'un producte ecològic que compleix les mesures del Reglament Eco, no poden usar-se per productes en l'etiquetatge o publicitat del quals s'hagi d'indicar que conté organismes modificats genèticament o que es compon o produeix a partir d'aquests.

L'article 32 del Reglament Eco, al seu torn, fa referència de les indicacions obligatòries dels productes que usen els termes ecològic i altres, incloent l'excepció de certs productes en conversió que mencionarem més endavant.

Com ja ha estat exposat, els productes que l'ésser humà consumeix es divideixen en productes agraris vius o no transformats, i productes transformats. Vegem les característiques de cada un d'ells pel que fa tant a les mencions obligatòries com a les voluntàries.

a) Producte agrari viu o no transformat

Dins dels productes agraris vius o no transformats, podem parlar de productes pròpiament ecològics i de productes en conversió que compleixen els requisits per poder usar els termes ecològic i similars de l'article 30 del Reglament Eco.

- Producte ecològic

Utilitzem el terme ecològic, i tots aquells mencionats a l'article 30 per l'etiquetat d'un producte agrari viu pròpiament ecològic, sempre que aquest compleixi amb la normativa del Reglament Eco, tal com menciona l'apartat 2 de l'article 30 del mateix. Aquest tipus de producte es pot comercialitzar envasat o no envasat, en funció de la qual cosa hi haurà unes mencions obligatòries concretes.

⁹³JUNTA DE ANDALUCÍA. (2015). *Manual de etiquetado de productos ecológicos*, p.13.

Si es tracta d'un producte envasat, l'article 32 del Reglament Eco determina que, a més del nom del producte en què hi inclogui alguna menció que es refereixi al mètode de producció ecològica⁹⁴, a l'etiquetat hi figurarà el codi numèric de l'autoritat de control o organisme de control de l'operador responsable de l'última producció o preparació, i ha de portar el logotip de la UE. Per tant, el logotip de producció ecològica de la UE, en aquest cas, és obligatori.

D'acord amb l'apartat 2 de l'article 32, s'ha d'indicar al mateix camp visual que el logotip el lloc en què s'han obtingut les matèries primeres, essent les possibles opcions: «Agricultura UE», si les matèries primeres agràries s'han obtingut a la Unió; «Agricultura no UE», si les matèries primeres agràries han estat obtingudes en països tercers; i «Agricultura UE/no UE», si una part de les matèries primeres agràries s'han obtingut a la Unió i l'altra part a un país tercer.

Aquest mateix apartat exposa que quan les matèries primeres hagin estat totes obtingudes a un mateix país o fins i tot regió, les mencions "UE" o "no UE" podran ser substituïdes o combinades amb el nom del país de procedència. Tanmateix, les indicacions mencionades no podran figurar en un color, mida ni estil topogràfic que destaquï per sobre del nom del producte, és a dir, la denominació de venda.

A més, el codi de l'organisme de control ha de figurar al mateix camp visual que el logotip, i l'origen de les matèries primeres, i.e., "Agricultura UE", "Agricultura no UE", "Agricultura UE/ no UE", ha de figurar just a sota del codi de l'organisme de control, tal com apareix a la següent il·lustració. El logotip de l'organisme o autoritat de control, però, és optatiu⁹⁵.

⁹⁴ JUNTA DE ANDALUCÍA. (2015). *Manual de etiquetado de productos ecológicos*, p. 21.

⁹⁵ JUNTA DE ANDALUCÍA. (2015). *Manual de etiquetado de productos ecológicos*, p. 21.

Il·lustració 3. Exemple d'indicació del codi de l'organisme de control, el logotip de la UE, i la menció "Agricultura UE/no UE" ⁹⁶.

Les explicacions anteriors es refereixen, com ja hem exposat, a aquells productes que estiguin envasats. En cas que no ho estiguin, doncs, les regles del joc varien una mica. També haurà de figurar al nom del producte alguna menció referida al mètode de producció ecològica i haurà de portar el codi de l'organisme control, però l'ús del logotip comunitari és optatiu⁹⁷. En cas que s'usi, es mantenen el requisits i particularitats com si fossin productes envasats. Pel que fa al codi de l'organisme de control, també ha de figurar al mateix camp visual que el logotip, i el logotip de l'organisme de control o autoritat de control és optatiu. Per tant, l'única diferència entre un producte envasat o no envasat és la voluntarietat de l'ús del logotip comunitari i els canvis que això comporta.

- Producte en conversió a l'agricultura ecològica

Anteriorment ha estat exposat què és un producte "en conversió".

Per norma general, tal com menciona l'apartat 3 de l'article 30 del Reglament Eco, els productes obtinguts durant el període de conversió no es comercialitzaran com

⁹⁶ Google images,

https://www.google.es/search?q=Agricultura+UE+etiqueta&tbm=isch&ved=2ahUKewjo-rzAm8HwAhWIBhoKHTdRAZYQ2-cCegQIABAA&oeq=Agricultura+UE+etiqueta&gs_lcp=CgNpbWcQAzoCCAA6BQgAELEDOgQIABBDoggIABCxAXCDAToECAAQHjoGCAAQCBAeOgQIABAYUImLTFiMuUxgwblMaAhwAHgAgAH3AYgBvRmSAQYxLjIILjGYAQCgAQGgAQtd3Mtd2l6LWltZ7ABAMABAQ&client=img&ei=2kCaYOilA4iNaLeihbAJ&bih=617&biw=1052#imgsrc=oljztMupg9EYIM

⁹⁷ JUNTA DE ANDALUCÍA. (2015). *Manual de etiquetado de productos ecológicos*, p. 9-11.

a productes ecològics o com a productes en conversió, cosa que significa que no podrien usar els termes ecològics exposats a l'apartat 1 d'aquest mateix article.

No obstant, l'apartat 4 de l'article 10 del mateix reglament menciona les excepcions dels productes que sí que es poden comercialitzar com a productes en conversió: d'una banda, els materials de reproducció vegetal, sempre que s'hagi observat un període de conversió d'almenys 12 mesos, controlats per un organisme privat autoritzat o autoritat de control; d'altra banda, els aliments d'origen vegetal i pinsos d'origen vegetal, sempre que el producte de què es tracti contingui únicament un ingredient d'origen agrícola i s'hagi observat un període de conversió d'almenys 12 mesos abans de la collita. En aquests casos, s'usarà el terme de “producte en conversió a l'agricultura ecològica”, juntament amb els termes als que es fa referència a l'apartat 1 de l'article 30.

Per tant, les mencions obligatòries per aquest tipus de productes al seu etiquetatge, independentment que estigui envasat o no, serà posar el nom del producte, la indicació de “producte en conversió a l'agricultura ecològica”, i indicar el codi de l'organisme de control.

Pel que fa al logotip de la UE, el seu ús està expressament exclòs per aquest tipus de productes, tal com menciona l'apartat b) de l'article 32 del Reglament Eco. Per això, no hi ha diferències entre productes envasats o no envasats ja que, mentre que als productes agraris vius estrictament ecològics l'article permet la voluntarietat de l'ús del logotip pels productes no envasats, en els productes “de conversió” es prohibeix aquest ús en tot cas, eliminant la diferència que potser hi hauria entre producte envasat i no envasat si no es fes aquesta prohibició explícita al Reglament Eco.

Tal com també menciona l'apartat 3 de l'article 30 del Reglament Eco, aquesta indicació només és aplicable a aliments d'origen vegetal i ha d'estar escrita en un color, mida i tipus de lletra que no sigui més visible que la denominació de venda del producte i que totes les lletres siguin de la mateixa mida⁹⁸. Finalment, el logotip de l'organisme de control o autoritat és optatiu.

⁹⁸ JUNTA DE ANDALUCÍA. (2015). *Manual de etiquetado de productos ecológicos*, p.22.

b) Productes transformats

Els productes transformats no sempre podran usar els termes mencionats a l'apartat 1 de l'article 30, sinó només quan compleixin certs requisits.

En aquest apartat, destaca la sentència de la Sala Segona del TJUE, de 5 de novembre de 2014⁹⁹, Herbaria Kräuterparadies GmbH contra Freistaat Bayern, sobre l'ús de determinats productes i substàncies per la transformació d'aliments.

Vegem ara els tres tipus de productes transformats, regulats a l'apartat 5 de l'article 30 del Reglament Eco.

- Productes transformats ecològics

Regulats a l'apartat 5.a) de l'article 30 del Reglament Eco.

Al seu etiquetatge, aquest tipus de productes poden usar la menció “ecològic” o similars de l'article 30 i les referències als mètodes de producció han de figurar tant a la denominació de venda com a la llista d'ingredients en cas que sigui obligatòria segons la normativa de la Unió. També han de complir, com ja hem mencionat, amb les normes de producció establertes al Reglament Eco i com a mínim el 95% dels ingredients d'origen agrari que formin part de producte han de ser ecològics.

Respecte de les seves mencions obligatòries a l'etiquetatge, apliquem l'article 32 del Reglament Eco: ha de portar el nom (denominació de venda), incloent algun terme que es refereixi al mètode de producció ecològica, ha de portar el codi de l'organisme de control i ha de portar el logotip comunitari. Igual que als altres casos, s'ha d'indicar “Agricultura UE”, “Agricultura no UE”, “Agricultura UE/no UE”, segons la procedència dels aliments, amb les seves corresponents substitucions de les mencions “UE” o “no UE” pel nom del país o regió de procedència, si s'escau. A més, a la indicació del lloc on s'han obtingut les matèries primeres agràries de què es compon el producte, les mencions podran ometre's si l'origen de les petites

⁹⁹ Sobre aquest assumpte, vid. Sentència de la Sala Segona del Tribunal de Justícia de la Unió Europea, de 5 de novembre de 2014, Herbaria Kräuterparadies GmbH/Freistaat Bayern, C-137/13, 62013CA0137, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A62013CA0137&qid=1618828729861>

quantitats en pes d'ingredients que no es tinguin en compte no superin el 5% de la quantitat total en pes de matèries primeres agràries (a la regulació anterior era un 2%). Igual que als altres casos, les indicacions mencionades no podran figurar en un color, mida ni estil topogràfic que destaquin sobre el nom del producte, és a dir, la denominació de venda.

Les indicacions “Agricultura UE”, “Agricultura no UE” i “Agricultura UE/no UE” figuraran al mateix camp visual que el logotip.

El codi de l'organisme ha d'estar al mateix camp visual que el logotip comunitari i l'origen de les matèries primeres ha de figurar immediatament a sota del codi de l'organisme de control. El logotip de l'organisme o autoritat de control és optatiu¹⁰⁰.

La llista d'ingredients ha d'indicar quins d'aquests són ecològics i ha d'incloure una indicació del percentatge total d'ingredients ecològics en relació a la quantitat total d'ingredients d'origen agrari.

- **Productes transformats en conversió a l'agricultura ecològica**

Els productes transformats podran fer ús de la menció "en conversió a l'agricultura ecològica" sempre que estiguin compostos d'un únic ingredient vegetal i sempre i quan el 100% dels ingredients d'origen agrari procedeixin de la conversió a l'agricultura ecològica, és a dir, que es tracti de productes collits com a mínim dotze mesos després de sotmetre les parcel·les al règim de control.

Com a mencions obligatòries, trobem el nom del producte, la indicació de “producte en conversió a l'agricultura ecològica” i el codi de l'organisme de control.

Com a particularitats, la indicació “producte en conversió a l'agricultura ecològica” ha d'escriure's en un color, mida i tipus de lletra que no sigui més visible que la denominació de venda del producte i que totes les lletres tinguin la mateixa mida. És només aplicable a productes d'origen vegetal, no podrà portar el logotip comunitari i el logotip de l'organisme o autoritat de control és optatiu¹⁰¹.

¹⁰⁰ JUNTA DE ANDALUCÍA. (2015). *Manual de etiquetado de productos ecológicos*, p.23-24.

¹⁰¹ JUNTA DE ANDALUCÍA. (2015). *Manual de etiquetado de productos ecológicos*, p.25-26.

- **Productes transformats amb ingredients ecològics**

Aquest tipus de productes es poden desdoblar en dos, segons les seves característiques.

En primer lloc, l'apartat 5.b) de l'article 30 fa referència a aquells aliments en què menys del 95% dels seus ingredients agraris són ecològics, sempre que compleixin amb el Reglament Eco. Per tant, només caldria que un dels ingredients fos ecològic per poder incloure'l en aquesta categoria. Per això no són productes pròpiament ecològics però sí amb ingredients ecològics. En aquest cas, les mencions referents al mètode de producció ecològica contingudes a l'article 30.1 només poden figurar a la llista d'ingredients, tal i com exposa explícitament l'article 5.b). Per tant, el nom del producte no pot portar termes que es refereixin al mètode de producció ecològica. Com la resta, ha de portar el codi de l'organisme de control. Alhora, la llista d'ingredients ha d'indicar quins d'aquests són ecològics i ha d'incloure una indicació del percentatge total d'ingredients ecològics en relació a la quantitat total d'ingredients d'origen agrari¹⁰².

El mateix apartat 5 de l'article 30 determina que els termes que fan referència al mètode de producció ecològica, i la indicació del percentatge total d'ingredients orgànics, en relació amb la quantitat total d'ingredients d'origen agrícola, han d'aparèixer del mateix color i amb una mida i estil tipogràfic idèntic al de la resta d'indicacions de la llista d'ingredients.

Aquest tipus de productes no podran portar el logotip comunitari en no ser productes pròpiament ecològics ni que compleixin els requisits necessaris en aquest sentit, mentre que el de l'òrgan o autoritat de control és opcional.

En segon lloc, l'apartat 5.c) de l'article 30 fa referència als productes en què l'ingredient principal és un producte de caça o pesca i que la totalitat dels ingredients d'origen agrari són ecològics. En aquest cas, les referències al mètode

¹⁰² JUNTA DE ANDALUCÍA. (2015). *Manual de etiquetado de productos ecológicos*, p.26-28.

de producció ecològica han d'indicar-se a la llista d'ingredients i a la denominació de venda, al mateix camp visual¹⁰³.

El nom del producte pot tenir termes que facin referència al mètode de producció ecològica en relació als ingredients ecològics (no en relació a la resta d'ingredients que no són ecològics), també ha de portar el codi de l'òrgan de control, la llista d'ingredients ha d'indicar clarament quins ingredients són ecològics, el 100% dels ingredients agrícoles han de ser ecològics i ha d'aparèixer a l'etiquetatge una indicació al respecte.

Els termes que fan referència al mètode de producció ecològica i la indicació del percentatge total d'ingredients orgànics en relació amb la quantitat total d'ingredients d'origen agrícola han d'aparèixer del mateix color i amb una mida i estil tipogràfic idèntic al de la resta d'indicacions de la llista d'ingredients. Tampoc portaran el logotip comunitari i el de l'òrgan o autoritat de control serà opcional.

Com a resum dels punts anteriors mencionats, la manera d'identificar un producte o un ingredient ecològic és a través de les referències al mètode de producció ecològica. El codi de l'òrgan de supervisió és obligatori en tots els productes comercialitzats amb referències al mètode de producció ecològica. En canvi, el logotip de la comunitat és obligatori en productes frescos envasats i processats en els quals almenys el 95% dels ingredients agrícoles siguin ecològics. Tanmateix, és opcional pels productes no envasats i importats de tercers països. Està prohibit pels "productes en conversió a agricultura ecològica" i "productes amb ingredients ecològics". Les indicacions sobre l'origen del producte ("Agricultura de la UE", "Agricultura extracomunitari", "agricultura UE/ extracomunitari") s'associen a l'ús del logotip de la comunitat i poden ser substituïdes pel nom del país en qüestió. Alhora, aquesta indicació es pot ometre si la quantitat d'ingredients als quals es refereix és inferior al 5%. En general, l'ús del logotip, el codi numèric de l'òrgan de control i el lloc d'origen estan regulats. El codi del cos de control ha d'aparèixer al mateix camp de visió que el logotip i l'origen de les matèries primeres ha d'estar

¹⁰³ JUNTA DE ANDALUCÍA. (2015). *Manual de etiquetado de productos ecológicos*, p.26-27.

immediatament per sota del codi de l'organisme de control. Finalment, el logotip de l'òrgan o autoritat de control és opcional¹⁰⁴.

4.2.3. EL LOGOTIP COMUNITARI

A partir de l'1 de juliol de 2010, es va imposar amb caràcter obligatori l'ús del logotip comunitari pels aliments produïts a través de l'agricultura ecològica, així com també la indicació del lloc de procedència de les matèries primeres que componen el producte, que haurà de figurar al mateix camp visual que el logotip comunitari¹⁰⁵, tal com indica l'apartat 2 de l'article 32 del Reglament Eco. També, com ja ha estat exposat, els productes han de contenir una referència a l'òrgan de control que certifiqui aquest producte¹⁰⁶.

El nou eco-logotip és el segon símbol de certificació de productes ecològics a la UE. El primer va ser llançat a finals de la dècada de 1990 i es va aplicar voluntàriament. Està obsolet des de l'1 de juliol de 2010, tot i que encara pot aparèixer en alguns productes al seu pas per la cadena de subministrament¹⁰⁷.

El logotip d'Agricultura Ecològica de la UE complementa l'etiquetatge habitual i proporciona als consumidors totes les garanties que l'origen i la qualitat dels aliments i begudes compleixen els requisits establerts al Reglament Eco. És obligatori per la majoria de productes ecològics i ha de mostrar-se d'acord amb unes normes específiques amb l'objectiu d'evitar la confusió dels consumidors, contribuir a la confiança dels aliments ecològics i recolzar els règims d'inspecció. A efectes estètics, proporciona una identitat visual coherent als productes ecològics de la Unió, facilitant als consumidors la identificació d'aquests productes i permetent que els agricultors puguin comercialitzar-los a tots els països de la UE¹⁰⁸.

¹⁰⁴ JUNTA DE ANDALUCÍA. (2015). *Manual de etiquetado de productos ecológicos*, p.31.

¹⁰⁵ FERNÁNDEZ PÉREZ, A., "La agricultura ecológica en el marco de la Unión Europea", cit., p. 1-27.

¹⁰⁶ ECOAGRICULTOR. (n.d.). *Normativa Europea. Agricultura Ecológica*.

¹⁰⁷ ECOAGRICULTOR. (n.d.). *Normativa Europea. Agricultura Ecológica*.

¹⁰⁸ COMISIÓN EUROPEA. (n.d.). *El logotipo ecológico*. https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/organic-farming/organic-logo_es

El logotip de producció ecològica està regulat a l'article 33 del Reglament Eco, que determina que es podrà utilitzar a l'etiquetatge, la presentació i la publicitat dels productes que, com ja hem mencionat, compleixin amb el que disposa el present Reglament Eco. El seu apartat segon, tal com ja s'ha exposat, indica que el logotip no s'usarà pels dos tipus d'aliments transformats amb ingredients ecològics (apartat 5.b) i 5.c) de l'article 30 del Reglament Eco), ni pels productes en conversió a l'agricultura ecològica. L'apartat tercer de l'article fa referència al seu ús facultatiu en el cas dels productes exportats de tercers països.

El logotip només es pot utilitzar en productes certificats com a ecològics per una agència o organisme de control autoritzat. Aquesta certificació és important ja que confirma que el producte compleix estrictes condicions de producció, processament, transport i emmagatzematge. Donada la seva regulació, i tenint en compte les prohibicions d'ús mencionades al paràgraf anterior, es determina que un producte només pot portar l'eco-logotip si conté almenys un 95% d'ingredients orgànics i si el 5% restant compleix condicions estrictes. A més, el mateix ingredient no pot estar present orgànicament i en forma no ecològica (article 2.1.b) del Reglament Eco per productes transformats).

Per tant, el logotip s'ha d'utilitzar obligatòriament en tots els productes alimentaris de la UE envasats, produïts i venuts com a ecològics a la UE.

En canvi, el logotip es pot utilitzar per: productes importats, si compleixen les normes de la Unió sobre importació de productes ecològics; productes orgànics no envasats; productes ecològics de la Unió comercialitzats en mercats de països extracomunitaris; i en el context de les campanyes informatives per a donar a conèixer als ciutadans el sector ecològic de la producció, sempre i quan no indueixi a error ni es doni a entendre que un producte no ecològic compleix els requisits d'un producte ecològic.

Per acabar, el logotip no es pot utilitzar en productes que continguin menys del 95% d'ingredients orgànics, en serveis de restauració col·lectiva (com restaurants o hospitals), en productes que no entrin en l'àmbit d'aplicació de la normativa ecològica (com els cosmètics o els productes de caça i pesca) i en productes "en conversió".

A l'inici de l'explicació del Reglament Eco, s'ha fet palès que la producció ecològica és un sistema general de gestió agrícola i producció d'aliments que combina les millors pràctiques en matèria de medi ambient i clima, un elevat nivell de biodiversitat, la conservació dels recursos naturals i l'aplicació de normes exigents sobre benestar animal i sobre producció que responen a la demanda, expressada per un creixent nombre de consumidors, de productes obtinguts a partir de substàncies i processos naturals. En relació al benestar animal, la sentència de la Gran Sala del TJUE, de 26 de febrer de 2019¹⁰⁹, relativa a la protecció dels animals al moment de la matança, que aplica l'anterior Reglament 834/2007, deixa clar que la utilització del logotip ecològic de la UE no és possible en productes procedents d'animals que hagin sigut objecte d'un sacrifici ritual sense atordiment previ ja que és contrari al principi del benestar animal que promou la ramaderia ecològica, tal com exposa el primer considerant del Reglament 834/2007 i l'apartat 1.b) de l'article 14 de mateix. Així, el logotip d'agricultura/ramaderia ecològica no només certifica un producte sinó tot el seu procés complet, incloent l'alimentació de l'animal, la seva cura, l'absència d'antibiòtics en la seva cria, i la forma en què es sacrifica (només s'accepten aquelles que minimitzin el patiment de l'animal)¹¹⁰. La resolució de la sentència marca la no admissió de la certificació ecològica en aquest tipus de sacrifici.

A part de l'article 33, el model del logotip comunitari el tenim regulat a l'Annex V¹¹¹ del Reglament Eco. Com és ben conegut, el logotip s'ajustarà al model següent:

¹⁰⁹ Sobre aquest assumpte, vid. Sentència de la Gran Sala del Tribunal de Justícia de la Unió Europea de 26 de febrer de 2019, Oeuvre d'assistance aux bêtes d'abattoirs (OABA)/Ministre de l'Agriculture et de l'Alimentation y otros, C-497/17, ECLI:EU:C:2019:137, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A62017CJ0497&qid=1618828954314>

¹¹⁰ RUIZ DE APODACA, Á, "Jurisprudencia al día. Unión Europea. Francia. Ecoetiquetado. Bienestar animal". *Actualidad Jurídica Ambiental* (2019), <https://www.actualidadjuridicaambiental.com/en/jurisprudencia-al-dia-union-europea-francia-ecoetiquetado-bienestar-anim/>

¹¹¹ Veure Annex 6.

Il·lustració 4. Format del logotip de la UE en color.

L'annex V detalla exactament quin tipus de color de referència serà empleat, però també podrà ser usat en blanc i negre quan no sigui factible aplicar-lo en color.

Il·lustració 5. Format del logotip de la UE en blanc i negre.

El mateix annex delimita en quins casos es podran usar els símbols en negatiu, un color diferent, la mida que ha de tenir, quan pot anar acompanyat d'altres elements gràfics o textuais referits a la producció ecològica i quins són els codis numèrics que s'utilitzaran.

5. CONCLUSIONS SOBRE EL SISTEMA D'ETIQUETATGE COMUNITARI. DIFICULTATS DELS CONSUMIDORS PER ENTENDRE EL SISTEMA.

5.1. Dret a la informació dels consumidors, dret a la vida, dret a l'alimentació i dret a la seguretat alimentària

Tots els drets exposats en aquest apartat estan relacionats entre sí. No obstant, el més important és el dret a la informació ja que sense una informació adequada no es pot garantir ni assegurar el dret a la vida, és a dir, el dret a que les persones prenguin decisions beneficioses per la seva salut. En canvi, si s'informa de les característiques d'un determinat producte, les persones poden actuar en conseqüència i optar per les opcions que més les beneficiïn, especialment en cas d'al·lèrgies ja que si s'informa als consumidors dels ingredients dels productes es pot evitar que, per falta d'informació, puguin patir greus repercussions a nivell de salut o fins i tot la mort. Per tant, a través de la informació s'està assegurant i fent efectiu el dret a la vida. En aquest sentit, les pràctiques europees haurien de centrar-se majoritàriament en l'assegurament del dret a la informació com una política forta i efectiva de protecció dels consumidors. Recordem que els Estats Membres poden implementar regulacions més estrictes que protegeixin els consumidors, i aquesta seria la nostra proposta més imminent a curt termini. A llarg termini, hauria de ser la UE que establís mesures més concretes i estrictes de protecció per tots els Estats Membres.

En contraposició, l'Estat Espanyol es centra en garantir el dret a la seguretat en tots els seus aspectes com una forma d'assegurar el dret a la vida, però realment es garanteix molt més informant les persones, que no pas amb aquest tipus de conductes paternalistes.

En un últim terme, és una veritat irrefutable que som el que mengem. Per tant, si mengem aliments nocius per la nostra salut, és evident que no estarem vetllant per la nostra vida. Si no s'informa del contingut dels productes del mercat perquè els puguem consumir, no estarem garantint el dret a la vida que tenim totes les persones pel simple fet d'existir.

5.2. Regulació general comunitària per productes alimentaris: reglament 1169/2011

Com ja ha estat exposat, la regulació comunitària es fa a través d'un reglament, que per les seves característiques, actua com un rodet harmonitzador¹¹² de pràctiques per part de tots els Estats de la UE. Així, i a diferència de les directives que marquen les línies generals en l'assoliment d'objectius, aquest reglament sistematitza de quina manera s'ha d'informar els consumidors per garantir el seu dret a la informació d'una forma equitativa i centralitzada, que es faci de la mateixa forma en tots els països i que es pugui afavorir el mercat interior, en tenir efectes directes en la seva implementació. En aquest sentit, és una avantatge perquè crea tota una regulació mínima a tots els Estats Membres i estableix solucions iguals per a tots.

Dins d'aquesta regulació harmonitzada, el gran objectiu del Reglament ha estat regular detalladament els aspectes que afecten a la seguretat alimentària, una fita que d'una banda s'ha assolit en obligar els productors a que etiquetin d'una forma estricta i minuciosa, especialment pel que fa als al·lèrgens ja que a l'anterior reglament era voluntari. En aquest sentit, per Espanya el Reglament ha suposat un gran avenç en la regulació alimentària perquè en ser més detallat, exhaustiu i estricte en aspectes que actualment són primordials per a la salut i a la vida (com la introducció dels al·lèrgens en l'etiquetatge, la tendència cap a indicar el país de procedència i l'obligatorietat de la informació nutricional, entre d'altres) s'estan assegurant molt més aquests drets i la presa conscient de decisions. Tot i així, encara queda un llarg camí a recórrer unificant regulacions i regulant temes que queden fora d'aquestes, com per exemple, els olis trans. Està àmpliament demostrat que aquests olis poden tenir efectes nocius per a la salut i, mentre que als Estats Units d'Amèrica ja s'ha prohibit, aquí només es desaconsellen i en cap moment hi ha una obligació d'indicar-los a les etiquetes. Un altre exemple seria el fet que no s'indica en l'etiquetatge si l'animal ecològic s'ha alimentat amb productes transgènics, cosa que no evita la nostra ingerència indirecta d'aquests, per molt que no ho vulguem, a causa d'una falta d'informació (tornem a la mateixa conclusió que el dret a la

¹¹² Expressió utilitzada pel catedràtic Manuel Ballbé i Prunés a les seves classes de Dret Administratiu.

informació és el més important per poder garantir realment a la vida). Per tant, realment mai podem prendre decisions completament voluntàries i amb coneixement de causa.

Tanmateix, mentre pot semblar que la regulació igual i harmònica és una barrera a la innovació dels Estats membres, el Reglament deixa en alguns aspectes la possibilitat que aquests regulin de forma més estricta i detallada, sempre respectant els límits generals establerts per la UE. Per tant, s'obre la porta a què els Estats Membres siguin més curosos i intervinguin en aquells aspectes que creguin més importants. De la mateixa manera, els productors també podran ser més exigents i donar més informació als seus clients a través de l'etiquetatge del seus productes, fins i tot arribant a crear agrupacions de sectors que, al seu torn, podran autoregular-se i establir consensos. Aquestes accions reben el nom d'autoregulació regulada. Per tant, no només els Estats Membres podran exigir la regulació interna sinó que els sectors també seran agents directes reguladors.

Tot i l'esmentat, com hem vist en alguns peus de pàgina del treball, hi ha encara molts reglaments de desenvolupament i específics que dificulten la comprensió global i íntegra de tot el sistema de regulació alimentària, quan un aspecte tan important com aquest que afecta a la vida de les persones hauria de ser perfectament comprensible per a tothom. Per això, proposem que, tot i haver-se ja unificat varis textos en l'últim Reglament 1169/2011, es continuï en aquesta línia i es segueixin unificant regulacions per tal de facilitar la seva comprensió per part d'un consumidor mitjà i reforçar així la garantia del dret a la informació.

Tot i els seus punts positius, caldria remarcar-ne alguns de negatius, com per exemple que la mida de la lletra de la informació nutricional és tan petita que dificulta la seva comprensió, amb la qual cosa pot dificultar l'exercici efectiu del dret a la informació dels consumidors. Per això, proposem que s'utilitzin etiquetes desplegable amb una mida de lletra més gran.

Finalment, també cal mencionar que la tendència natural del dret és anar per darrere de la tecnologia i les necessitats emergents de la població. Per aquest motiu, és molt important innovar, preveure i avançar-se a aquestes necessitats per assegurar els drets d'informació i seguretat de la població. D'això se n'encarregaran les

administracions públiques, que hauran de vetllar per l'aflorament de la informació i limitar el lliure mercat per tal que no es venguin productes atractius als ulls dels consumidors pel seu preu baix però que en realitat no són beneficiosos per a la salut.

5.3. Regulació comunitària per productes alimentaris ecològics: reglament 2018/848 i el logotip ecològic de la Unió Europea

El Reglament Eco, en ser un tema emergent, és més complicat de comprendre i conté varies llacunes sobre aspectes clau com, per exemple, si la conversió de producte no ecològic a ecològic és només possible per productes no transformats o també per transformats. Per tant, si el Reglament necessitava de més exhaustivitat, el Reglament Eco en necessita molta més, juntament amb noves clarificacions i especificacions. Per això, és necessari que es millori aquesta regulació.

Tal com passa també amb el Reglament 1160/2011, el Reglament Eco comportarà una autoregulació regulada, on els productors podran ser més exigents i proporcionar més informació als seus clients sobre els productes, així com crear agrupacions de sectors. Per exemple, es podria escollir una autoritat del sector ramader, de la indústria làctica ... i també es podria arribar a un consens del mínim d'informació addicional a més del que marca el Reglament Eco, entre moltes altres possibles opcions d'autoregulació.

Per tant, com que encara hi ha molta necessitat de regulació en aspectes de producció ecològica, etiquetatge i certificació de productes ecològics, aquest sector de la indústria alimentària permet un gran nombre d'innovacions reguladores, així com també innovacions d'autoregulació.

Finalment, el logotip de la UE ha servit com una eina que garanteix un tipus de producció concreta d'aliments: l'ecològica. En l'àmbit de la UE, doncs, aquest logotip assegura una qualitat concreta i proporciona confiança als consumidors sobre el sistema comunitari i els productes que ingereixen. Tot i així, caldria investigar més en profunditat si realment aquesta certificació passa uns controls exhaustius estrictes o és més un tràmit per promoure una imatge concreta de la UE.

6. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

6.1. Legislació

Carta de los Derechos Fundamentales de la Unión Europea, DO, C 326, 26.10.2012, p. 391-407, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=celex%3A12012P%2FTXT>

Comunicación de la Comisión Europea, “Estrategia en materia de política de los consumidores 2007-2013”, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=LEGISSUM%3A132054>, visitat el 12/03/2021.

Comunicación de la Comisión sobre preguntas y respuestas relativas a la aplicación del Reglamento (UE) n.º 1169/2011 del Parlamento Europeo y del Consejo sobre la información alimentaria facilitada al consumidor, C/2018/3241, DO, C 196, 8.6.2018, p. 1-14, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/ALL/?uri=uriserv:OJ.C_.2018.196.01.0001.01.SPA

Constitución Española. Boletín Oficial del Estado, 29 de diciembre de 1978, núm. 311, p. 29313 – 29424, disponible en: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1978-31229>

Council of Europe, *European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*, 4 November 1950, ETS 5 <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=basictexts&c=>

Directiva 90/496/CEE del Consejo, de 24 de septiembre de 1990, relativa al etiquetado sobre propiedades nutritivas de los productos alimenticios, DO, L 276 de 06/10/1990 p. 0040 – 0044, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=celex%3A31990L0496>

Directiva 2000/13/CE del Parlamento Europeo y del Consejo, de 20 de marzo de 2000, relativa a la aproximación de las legislaciones de los Estados miembros en materia de etiquetado, presentación y publicidad de los productos alimenticios, DO, L 109,

6.5.2000, p. 29-42, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A32000L0013&qid=1618910586227>

Directiva 2002/46/CE del Parlamento Europeo y del Consejo, de 10 de junio de 2002, relativa a la aproximación de las legislaciones de los Estados miembros en materia de complementos alimenticios (Texto pertinente a efectos del EEE), DO, L 183, 12.7.2002, p. 51-57, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A32002L0046&qid=1618910837094>

Directiva 2009/54/CE del Parlamento Europeo y del Consejo, de 18 de junio de 2009 , sobre explotación y comercialización de aguas minerales naturales (Versión refundida) (Texto pertinente a efectos del EEE), DO, L 164, 26.6.2009, p. 45-58, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A32009L0054&qid=1618910973159>

Naciones Unidas: Asamblea General, *Declaración Universal de los Derechos Humanos*, 10 de diciembre de 1948, 217 A (III), https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/spn.pdf

Pacto Internacional de Derechos Económicos, Sociales y Culturales, adoptado y abierto a la firma, ratificación y adhesión por la Asamblea General en su resolución 2200 A (XXI), de 16 de diciembre de 1966, https://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/cescr_SP.pdf

Reglamento (CE)178/2002 del Parlamento Europeo y del Consejo, de 28 de enero de 2002, por el que se establecen los principios y los requisitos generales de la legislación alimentaria, se crea la Autoridad Europea de Seguridad Alimentaria y se fijan procedimientos relativos a la seguridad alimentaria, DO, L 31, 1.2.2002, p. 1-24, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A32002R0178&qid=1618909117492>

Reglamento (CE) 852/2004 del Parlamento Europeo y del Consejo, de 29 de abril de 2004, relativo a la higiene de los productos alimenticios, DO, L 139, 30.4.2004, p. 1-54,

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A32004R0852&qid=1618909354104>

Reglamento (CE) n o 1924/2006 del Parlamento Europeo y del Consejo, de 20 de diciembre de 2006 , relativo a las declaraciones nutricionales y de propiedades saludables en los alimentos, DO L 404 de 30.12.2006, p. 9-25, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A32006R1924&qid=1618909805113>

Reglamento (CE) 834/2007 del Consejo, de 28 de junio de 2007, sobre producción y etiquetado de los productos ecológicos y por el que se deroga el Reglamento (CEE) n° 2092/91, DO, L 189 de 20.7.2007, p. 1-23, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A32007R0834&qid=1618834108474>

Reglamento (UE) 1169/2011 del Parlamento Europeo y del Consejo, de 25 de octubre de 2011, sobre la información alimentaria facilitada al consumidor y por el que se modifican los Reglamentos (CE) 1924/2006 y (CE) 1925/2006 del Parlamento Europeo y del Consejo, y por el que se derogan la Directiva 87/250/CEE de la Comisión, la Directiva 90/496/CEE del Consejo, la Directiva 1999/10/CE de la Comisión, la Directiva 2000/13/CE del Parlamento Europeo y del Consejo, las Directivas 2002/67/CE, y 2008/5/CE de la Comisión, y el Reglamento (CE) n o 608/2004 de la Comisión Texto pertinente a efectos del EEE, DO, L 304, 22 de noviembre de 2011, p. 18-63, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A32011R1169&qid=1618833700415>

Reglamento (UE) 2018/848 del Parlamento Europeo y del Consejo, de 30 de mayo de 2018, sobre producción ecológica y etiquetado de los productos ecológicos y por el que se deroga el Reglamento (CE) n.o 834/2007 del Consejo, DO, L 150, 14 de junio de 2018, p.1-92, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A32018R0848&qid=1618833280833>

Tratado de Funcionamiento de la Unión Europea, DO, C 326, 26.10.2012, p. 47-390, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/ALL/?uri=CELEX%3A12012E%2FTXT>

6.2. Jurisprudència

Sentència de la Sala Primera del Tribunal de Justícia de la Unió Europea de 25 de novembre de 2010, Comissió Europea/República Italiana, C-47/09, ECLI:EU:C:2010:714, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A62009CJ0047&qid=1618831763265>

Sentència de la Sala Segona del Tribunal de Justícia de la Unió Europea de 5 de novembre de 2014, Herbaria Kräuterparadies GmbH/Freistaat Bayern, C-137/13, 62013CA0137, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A62013CA0137&qid=1618828729861>

Sentència de la Sala Novena del Tribunal de Justícia de la Unió Europea de 4 de juny de 2015, Verbraucherzentrale Bundesverband e.V./Teekanne GmbH & Co.KG, C-195/14, ECLI:EU:C:2015:361, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A62014CJ0195&qid=1618832306439>

Sentència de la Sala Tercera del Tribunal de Justícia de 22 de setembre de 2016, Breitsamer und Ulrich GmbH & Co. KG/Landeshauptstadt München, C-113/15, ECLI:EU:C:2016:718, de <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A62015CJ0113&qid=1618828185330>

Sentència de la Sala Setena del Tribunal de Justícia de la Unió Europea de 14 de juliol de 2017, Verband Sozialer Wettbewerb eV/TofuTown.com GmbH, C-422/16, ECLI:EU:C:2017:458, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A62016CJ0422&qid=1618832345078>

Sentència de la Gran Sala del Tribunal de Justícia de la Unió Europea de 26 de febrer de 2019, Oeuvre d'assistance aux bêtes d'abattoirs (OABA)/Ministre de l'Agriculture et de l'Alimentation y otros, C-497/17, ECLI:EU:C:2019:137, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A62017CJ0497&qid=1618828954314>

Sentència de la Sala Tercera del Tribunal de Justícia de la Unió Europea d'1 d'octubre de 2020, Groupe Lactalis/varis, C-485/18, ECLI:EU:C:2020:763 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=CELEX%3A62018CJ0485&qid=1618832012174>

6.3. Obres doctrinals

AMADIO, C., “Grasas trans en alimentos”, *Revista de Divulgación Científica*, 7 (2017), p.1-3, a: http://experticia.fca.uncu.edu.ar/images/pdfs/2017-07/Grasas_trans_en_alimentos.pdf

BALLBÉ I PRUNÉS, M. *Cátedra Manuel Ballbé. Seguridad Humana y Derecho Global*. <https://www.catedramanuelballbe.org/>

CARRETERO GARCÍA, A., “La información alimentaria que debe ser facilitada al consumidor a partir de 2014 en la Unión Europea”, *Revista CESCO de Derecho de Consumo*, nº 8 (2013), p. 342-387, a: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=4524547>

CENTRE DEL PRINCIPADO DE ASTURIAS, “El etiquetado de productos en la Unión Europea”, *Cuadernos de la Unión Europea*, vol. 9 (2007), p. 1-20, en: <https://www.idepa.es/documents/20147/95159/Cuadernos-de-la-Union-n9.pdf/a6df642d-6e2c-ad90-6d56-11f1da5097f5>

COMISIÓN EUROPEA. (n.d.). *El logotipo ecológico*. Web Oficial de la Unión Europea. https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/organic-farming/organic-logo_es

COMISIÓN EUROPEA. (n.d.). *Las fechas de «consumo preferente» y de «caducidad» en los envases de alimentos*. https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/safety/docs/fw_lib_best_before_es.pdf

CUTINI, A., “El derecho de información del consumidor ecologista. Etiquetas ecológicas y procedimiento EMAS III”. *Revista de Derecho de La Unión Europea*, 26(2014), p. 289–312, a: <http://revistas.uned.es/index.php/REDUE/article/view/12618>

- ECOAGRICULTOR. (n.d). *Normativa Europea. Agricultura Ecológica*.
<https://www.ecoagricultor.com/normativa-ue/#unique-identifier1234567>
- EUR-Lex. (2018). *Producción y etiquetado de los productos ecológicos*.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/?uri=legissum%3Af86000>
- EUROPEAN COMMISSION. (n.d.). *Food | Food Safety*. https://ec.europa.eu/food/safety_en
- EUROPEAN COMMISSION. (n.d.). *Food information to consumers – legislation*.
https://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/labelling_legislation_en
- EUROPEAN COMMISSION. (n.d.). *Food waste – Communication materials*.
https://ec.europa.eu/food/safety/food_waste/communications_materials_en
- EUR-Lex. (n.d.). *Protección de los consumidores*. https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/consumer_protection.html?locale=es
- FEDERACIÓN ESPAÑOLA DE INDUSTRIAS DE ALIMENTACIÓN Y BEBIDAS. (2014). *Guía sobre la información alimentaria facilitada al consumidor*, p.1-104, a:
<https://fiab.es/producto/guia-sobre-informacion-alimentaria-facilitada-al-consumidor/>
- FERNÁNDEZ PÉREZ, A., “La agricultura ecológica en el marco de la Unión Europea”, *La Ley*, 39 (2016), p. 1-27, a:
https://www.researchgate.net/publication/306000273_La_agricultura_ecologica_e_n_el_marco_de_la_Union_Europea
- FERRER, J. M. (2017). *De la “mantequilla de tofu” a la “hamburguesa vegetal”: el etiquetado de alimentos y el principio de no inducción a error*. Tecnoalimen.
<https://www.tecnoalimen.com/articulos/20171010/etiquetado-alimentos-principio-no-induccion-error#.YHlQQJ9xfD4>
- GALÁN, J. S. (2017). *Etiquetado obligatorio*. Economipedia.
<https://economipedia.com/definiciones/etiquetado-obligatorio.html>

- GARCIA I GABARRA, A., “Informació nutricional en el Reglament (UE) 1169/2011: una visió crítica i comparativa”, *TECA: Tecnologia i Ciència Dels Aliments*, 14 (2), (2014), p. 48–53, en: <https://doi.org/10.2436/20.2005.01.63>
- GENERALITAT DE CATALUNYA. (2021). *Producció agroalimentària ecològica (PAE). Normativa*. <http://pae.gencat.cat/ca/normativa/>
- GOBIERNO DE LA RIOJA, “Declaraciones nutricionales”, 2006, <https://www.riojasalud.es/salud-publica-y-consumo/seguridad-alimentaria/4620-declaraciones-nutricionales>
- GOBIERNO DE LA RIOJA. (n.d.). *Documento orientativo sobre el Reglamento (UE) nº 1169/2011 del Parlamento Europeo y del Consejo de 25 de octubre sobre la información alimentaria facilitada al consumidor*. <https://www.riojasalud.es/files/content/salud-publica-consumo/etiq-alimentos2.pdf>
- JUNTA DE ANDALUCÍA. (2015). *Manual de etiquetado de productos ecológicos*, pg. 1-47, a: https://www.juntadeandalucia.es/export/drupaljda/Manual_Etiquetado_baja_2015.pdf
- OFICINA DEL ALTO COMISIONADO DE LAS NACIONES UNIDAS PARA LOS DERECHOS HUMANOS, “El derecho a la alimentación adecuada”. *Folleto Informativo nº 34* (2010), p.1-10, a: <https://acnudh.org/el-derecho-a-la-alimentacion-adecuada-folleto-informativo-n34/>
- QUIRÓS VILLEGAS, D.; ESTÉVEZ MARTÍNEZ, I.; URRIALDE, R.; PERALES GARCÍA, A, “Evolución de la información y comunicación nutricional en los alimentos y bebidas en los últimos 50 años”, *Nutrición Hospitalaria*, 34(Supl.4), (2017), p.19–25, a: <https://dx.doi.org/10.20960/nh.1566>
- RIOBÓ, P.; BRETON, I., “Ingesta de grasas trans; situación en España”, *Nutrición Hospitalaria*, 29(4), (2014), p.704–711, a: <https://doi.org/10.3305/nh.2014.29.4.7337>

RUIZ DE APODACA, Á., “Jurisprudencia al día. Unión Europea. Francia. Ecoetiquetado. Bienestar animal”. *Actualidad Jurídica Ambiental* (2019), a: <https://www.actualidadjuridicaambiental.com/en/jurisprudencia-al-dia-union-europea-francia-ecoetiquetado-bienestar-animal/>

7.4. Figures i imatges

Google images, <https://www.google.com/imghp?hl=ca>

7. ANNEXOS

7.1. Annex 1: annex VI del Reglament 1169/2011

22.11.2011

ES

Diario Oficial de la Unión Europea

L 304/51

ANEXO VII

INDICACIÓN Y DESIGNACIÓN DE LOS INGREDIENTES

PARTE A – DISPOSICIONES ESPECÍFICAS SOBRE LA INDICACIÓN DE LOS INGREDIENTES POR ORDEN DECRECIENTE DE PESO

Categoría de ingredientes	Disposición sobre la indicación por peso
1. Agua añadida e ingredientes volátiles	Se enumerarán por orden de peso en el producto acabado. La cantidad de agua añadida como ingrediente en un alimento se determinará sustrayendo de la cantidad total del producto acabado la cantidad total de los demás ingredientes empleados. No se exigirá tomar en cuenta dicha cantidad si no supera el 5 % en peso del producto acabado. Esta excepción no es aplicable a la carne, los preparados cárnicos, los productos de la pesca no transformados ni a los moluscos bivalvos no transformados.
2. Ingredientes utilizados en forma concentrada o deshidratada y reconstituidos en el momento de la fabricación	Podrán enumerarse por orden de peso registrado antes de su concentración o su deshidratación.
3. Ingredientes utilizados en alimentos concentrados o deshidratados destinados a ser reconstituidos mediante adición de agua	Podrán enumerarse por orden de proporción en el producto reconstituido, a condición de que la lista de ingredientes vaya acompañada de una indicación del tipo «ingredientes del producto reconstituido», o «ingredientes del producto ya preparado para el consumo».
4. Frutas, hortalizas o setas, que no predominen perceptiblemente por lo que se refiere al peso y se utilicen en proporciones que pueden variar, utilizadas en una mezcla como ingredientes de un alimento	Podrán agruparse en la lista de ingredientes con la designación «frutas», «hortalizas» o «setas», seguidas de la indicación «en proporción variable», seguida inmediatamente de la lista de frutas, hortalizas o setas presentes. En tales casos, la mezcla se indicará en la lista de ingredientes, de conformidad con el artículo 18, apartado 1, en función del peso total de las frutas, hortalizas o setas presentes.
5. Mezclas de especias o hierbas, en las que no predomine perceptiblemente ninguna en porcentaje de peso	Podrán enumerarse en otro orden, a condición de que la lista de ingredientes vaya acompañada de una indicación del tipo «en proporción variable».
6. Ingredientes que constituyen menos del 2 % del producto acabado	Podrán enumerarse en un orden distinto después de los demás ingredientes.
7. Ingredientes, que sean similares o intercambiables, que puedan utilizarse en la fabricación o preparación de un alimento sin modificar su composición, su naturaleza o su valor percibido, y siempre que constituyan menos del 2 % del producto acabado	Se podrá hacer referencia a los mismos en la lista de ingredientes con la indicación «contiene ... y/o ...», en caso de que al menos uno de los dos ingredientes como máximo esté presente en el producto acabado. La presente disposición no se aplicará a los aditivos alimentarios o a los ingredientes enumerados en la parte C del presente anexo, ni a las sustancias o productos enumerados en el anexo II que causen alergias o intolerancias.
8. Aceites refinados de origen vegetal	Podrán agruparse en la lista de ingredientes con la designación «aceites vegetales», seguidos inmediatamente de una lista de indicaciones de origen específico vegetal, y podrán ir seguidos de la indicación «en proporción variable». Si se agrupan, los aceites vegetales se incluirán en la lista de ingredientes, de conformidad con el artículo 18, apartado 1, en función del peso total de los aceites vegetales presentes. La expresión «totalmente hidrogenado» o «parcialmente hidrogenado», según el caso, deberá acompañar la mención de los aceites hidrogenados.

Categoría de ingredientes	Disposición sobre la indicación por peso
9. Grasas refinadas de origen vegetal	Podrán agruparse en la lista de ingredientes con la designación «grasas vegetales», seguidas inmediatamente de una lista de indicaciones de origen específico vegetal, y podrán ir seguidas de la indicación «en proporción variable». Si se agrupan, las grasas vegetales se incluirán en la lista de ingredientes, de conformidad con el artículo 18, apartado 1, en función del peso total de las grasas vegetales presentes. La expresión «totalmente hidrogenado» o «parcialmente hidrogenado», según el caso, deberá acompañar la mención de los aceites hidrogenados.

PARTE B — DESIGNACIÓN DE DETERMINADOS INGREDIENTES POR LA DENOMINACIÓN DE UNA CATEGORÍA Y NO POR UNA DENOMINACIÓN ESPECÍFICA

Sin perjuicio de lo dispuesto en el artículo 21, los ingredientes que pertenezcan a una de las categorías de alimentos que figuran a continuación y sean componentes de otro alimento podrán designarse mediante la denominación de dicha categoría, en vez de por su denominación específica.

Definición de la categoría alimentaria	Designación
1. Aceites refinados de origen animal	«Aceite», completada bien por el calificativo «animal», o bien por la indicación del origen específico animal. La expresión «totalmente hidrogenado» o «parcialmente hidrogenado», según el caso, deberá acompañar la mención de los aceites hidrogenados.
2. Grasas refinadas de origen animal	«Grasa», completada bien por el calificativo «animal», o bien por la indicación del origen específico animal. La expresión «totalmente hidrogenada» o «parcialmente hidrogenada», según el caso, deberá acompañar la mención de una grasa hidrogenada.
3. Mezclas de harinas procedentes de dos o más especies de cereales	«Harina», seguida de la enumeración de los cereales de que proceda, por orden decreciente de peso.
4. Almidón y fécula, y almidón y fécula modificados por medios físicos o con enzimas	«Almidón»
5. Cualquier especie de pescado cuando el pescado constituya un ingrediente de otro alimento y siempre que la denominación y la presentación de dicho alimento no se refieran a una especie precisa de pescado	«Pescado»
6. Cualquier tipo de queso cuando el queso o una mezcla de quesos constituya un ingrediente de otro alimento y siempre que la denominación y la presentación de dicho alimento no se refieran a una especie precisa de queso	«Queso»
7. Todas las especias cuyo peso no sea superior al 2 % del peso del alimento	«Especias» o «Mezcla de especias»
8. Todas las plantas o partes de plantas aromáticas cuyo peso no sea superior al 2 % del peso del alimento	«Plantas aromáticas» o «Mezcla de plantas aromáticas»
9. Todas las preparaciones de gomas utilizadas en la fabricación de la goma base para los chicles	«Goma base»
10. Pan rallado de cualquier origen	«Pan rallado»

Definición de la categoría alimentaria	Designación												
11. Todos los tipos de sacarosa	«Azúcar»												
12. Dextrosa anhidra o monohidratada	«Dextrosa»												
13. Jarabe de glucosa y jarabe de glucosa anhidra	«Jarabe de glucosa»												
14. Todas las proteínas de la leche (caseínas, caseinatos y proteínas del suero y del lactosuero) y sus mezclas	«Proteínas de la leche»												
15. Manteca de cacao de presión, «expeller» o refinada	«Manteca de cacao»												
16. Todos los tipos de vino conforme al anexo XI <i>ter</i> del Reglamento (CE) nº 1234/2007 ⁽¹⁾	«Vino»												
17. Los músculos del esqueleto ⁽²⁾ de las especies de mamíferos y de aves reconocidas como aptas para el consumo humano con los tejidos naturalmente incluidos o adheridos a ellos, en los que los contenidos totales de materia grasa y tejido conjuntivo no superen los valores que figuran a continuación y cuando la carne constituya un ingrediente de otro alimento. Límites máximos de materia grasa y de tejido conjuntivo para los ingredientes designados por la indicación «carne(s) de»	«Carnes de» y nombres ⁽³⁾ de las especies animales de las que provengan.												
<table><tr><th>Especie</th><th>Contenido de grasa</th><th>Relación colágeno/proteínas de carne ⁽¹⁾</th></tr><tr><td>— Mamíferos (excepto conejos y cerdos) y mezclas de especies con predominio de mamíferos</td><td>25 %</td><td>25 %</td></tr><tr><td>— Cerdos</td><td>30 %</td><td>25 %</td></tr><tr><td>— Aves y conejos</td><td>15 %</td><td>10 %</td></tr></table> ⁽¹⁾ La relación colágeno/proteínas de carne se expresa en porcentaje de colágeno en las proteínas de carne. El contenido de colágeno es ocho veces el contenido de hidroxiprolina. Cuando se superen los límites máximos de materia grasa o tejido conjuntivo y se cumplan los demás criterios de definición de «Carne(s) de», el contenido de «Carne(s) de» deberá ajustarse consecuentemente a la baja y la lista de ingredientes deberá mencionar, además de la indicación «Carne(s) de», la presencia de materia grasa y/o de tejido conjuntivo. Los productos incluidos en la definición de «carne separada mecánicamente» quedan excluidos de esta definición	Especie	Contenido de grasa	Relación colágeno/proteínas de carne ⁽¹⁾	— Mamíferos (excepto conejos y cerdos) y mezclas de especies con predominio de mamíferos	25 %	25 %	— Cerdos	30 %	25 %	— Aves y conejos	15 %	10 %	
Especie	Contenido de grasa	Relación colágeno/proteínas de carne ⁽¹⁾											
— Mamíferos (excepto conejos y cerdos) y mezclas de especies con predominio de mamíferos	25 %	25 %											
— Cerdos	30 %	25 %											
— Aves y conejos	15 %	10 %											
18. Todos los tipos de productos incluidos en la definición de «Carne separada mecánicamente»	«Carne separada mecánicamente» y la denominación o denominaciones ⁽³⁾ de las especies animales de las que procede.												

⁽¹⁾ Reglamento (CE) n.º 1234/2007 del Consejo, de 22 de octubre de 2007, por el que se crea una organización común de mercados agrícolas y se establecen disposiciones específicas para determinados productos agrícolas (Reglamento único para las OCM) (DO L 299 de 16.11.2007, p. 1).

⁽²⁾ El diafragma y los maseteros forman parte de los músculos del esqueleto, mientras que quedan excluidos el corazón, la lengua, los músculos de la cabeza (distintos de los maseteros), del carpo, del tarso y de la cola.

⁽³⁾ Para el etiquetado en inglés, esta denominación puede sustituirse por el nombre genérico del ingrediente para la especie animal de que se trate.

PARTE C — DESIGNACIÓN DE DETERMINADOS INGREDIENTES POR LA DENOMINACIÓN DE SU CATEGORÍA SEGUIDA DE SU DENOMINACIÓN ESPECÍFICA O DE SU NÚMERO E

Sin perjuicio de lo dispuesto en el artículo 21, los aditivos alimentarios y las enzimas alimentarias distintos de los especificados en el artículo 20, letra b), que pertenezcan a una de las categorías enumeradas en la presente parte deberán designarse mediante la denominación de dicha categoría, seguida por su denominación específica o, si procede, por el número E. Cuando se trate de un ingrediente perteneciente a varias categorías, se indicará la que corresponda a su función principal en el alimento de que se trate.

Acidulante	Espumante
Corrector de acidez	Gelificante
Antiaglomerante	Agente de recubrimiento
Antiespumante	Humectante
Antioxidante	Almidón modificado ⁽²⁾
Incrementador de volumen	Conservante
Colorante	Gas propulsor
Emulgente	Gasificante
Sales fundentes ⁽¹⁾	Secuestrante
Endurecedor	Estabilizador
Potenciador del sabor	Edulcorante
Agente de tratamiento de la harina	Espesante

⁽¹⁾ Únicamente cuando se trate de quesos fundidos y productos a base de queso fundido.

⁽²⁾ No será necesario indicar la denominación específica ni el número E.

PARTE D — DESIGNACIÓN DE LOS AROMAS EN LA LISTA DE INGREDIENTES

1. Los aromas serán designados por las palabras:

- «aroma(s)» o una denominación o descripción más específica del aroma, si el componente aromatizante contiene aromas tal y como se definen en el artículo 3, apartado 2, letras b), c), d), e), f), g) y h), del Reglamento (CE) n° 1334/2008,
- «aroma(s) de humo» o «aroma(s) de humo producidos a partir de alimentos o categorías o fuentes de alimentos» (por ejemplo, «aroma(s) de humo a partir de haya») si la parte aromatizante contiene aromas tal como se definen en el artículo 3, apartado 2, letra f), del Reglamento (CE) n° 1334/2008 y confieren un sabor ahumado a los alimentos.

2. El término «natural» para describir los aromas se utilizará con arreglo a lo dispuesto en el artículo 16 del Reglamento (CE) n° 1334/2008.

3. La quinina o la cafeína utilizadas como aroma en la producción o la elaboración de un alimento se mencionarán por su denominación en la lista de ingredientes inmediatamente después de la palabra «aroma(s)».

PARTE E — DESIGNACIÓN DE LOS INGREDIENTES COMPUESTOS

1. Un ingrediente compuesto podrá incluirse en la lista de ingredientes con su propia designación, en la medida en que esté prevista por la regulación o establecida por costumbre, en función de su peso global, e irá inmediatamente seguido por una lista de ingredientes.

2. Sin perjuicio del artículo 21, la lista de ingredientes para los ingredientes compuestos no será obligatoria:

- a) cuando la composición del ingrediente compuesto se establezca en el marco de disposiciones de la Unión en vigor, siempre que el ingrediente compuesto constituya menos del 2 % del producto acabado; sin embargo, esta disposición no se aplicará a los aditivos alimentarios, sin perjuicio de lo dispuesto en el artículo 20, letras a) a d);
- b) para los ingredientes compuestos que consistan en mezclas de especias y/o hierbas que constituyen menos del 2 % del producto acabado, a excepción de los aditivos alimentarios, sin perjuicio de lo dispuesto en el artículo 20, letras a) a d), o
- c) cuando el ingrediente compuesto sea un alimento para el que no se exija la lista de ingredientes en virtud de las disposiciones de la Unión.

7.2. Annex 2: annex IX del Reglament 1169/2011.

ANEXO IX

DECLARACIÓN DE LA CANTIDAD NETA

1. La declaración de la cantidad neta no será obligatoria en el caso de los alimentos:
 - a) que estén sujetos a pérdidas considerables de su volumen o de su masa y que se vendan por unidades o se pesen ante el comprador;
 - b) cuya cantidad neta sea inferior a 5 g o 5 ml; no obstante, esta disposición no se aplicará en el caso de las especias y plantas aromáticas, o
 - c) que normalmente se venden por unidades, siempre que el número de artículos pueda verse claramente y los artículos puedan contarse fácilmente desde el exterior o, de no ser así, se indique en el etiquetado.
2. Cuando esté prevista por las disposiciones de la Unión y, en su ausencia, por las nacionales, la indicación de un cierto tipo de cantidad (como la cantidad nominal, la cantidad mínima o la cantidad media), esta cantidad será, a efectos del presente Reglamento, la cantidad neta.
3. Cuando un artículo envasado esté constituido por dos o más envases individuales que contengan la misma cantidad del mismo producto, se indicará la cantidad neta mencionando la cantidad neta contenida en cada envase individual y el número total de envases. No obstante, estas indicaciones no serán obligatorias cuando el número total de envases individuales pueda verse claramente y contarse fácilmente desde el exterior y cuando pueda verse claramente desde el exterior por lo menos una indicación de la cantidad neta contenida en cada envase individual.
4. Cuando un artículo envasado esté constituido por dos o más envases individuales que no se consideren unidades de venta, se indicará la cantidad neta mencionando la cantidad neta total y el número total de envases individuales.
5. Cuando un producto alimenticio sólido se presente en un líquido de cobertura, se indicará también el peso neto escurrido de dicho alimento. Cuando el producto alimenticio se haya glaseado, el peso neto declarado de dicho alimento no incluirá el peso del glaseado.

A efectos del presente punto, por «líquido de cobertura» se entenderán los productos mencionados a continuación, en su caso mezclados entre ellos y también cuando se presenten en estado congelado o ultracongelado, siempre que el líquido sea únicamente accesorio respecto a los elementos esenciales del preparado y, en consecuencia, no resulte determinante para la compra: agua, soluciones acuosas de sales, salmueras, soluciones acuosas de ácidos alimentarios, vinagre, soluciones acuosas de azúcares, soluciones acuosas de otras sustancias edulcorantes y de zumo de frutas o de hortalizas en el caso de las frutas y hortalizas.

7.3. Annex 3: annex XIII del Reglament 1169/2011.

22.11.2011

ES

Diario Oficial de la Unión Europea

L 304/61

ANEXO XIII

INGESTAS DE REFERENCIA

PARTE A — INGESTAS DIARIAS DE REFERENCIA PARA LAS VITAMINAS Y LOS MINERALES (ADULTOS)

1. Vitaminas y minerales que pueden declararse y sus valores de referencia de nutrientes (VRN)

Vitamina A (µg)	800	Cloro (mg)	800
Vitamina D (µg)	5	Calcio (mg)	800
Vitamina E (mg)	12	Fósforo (mg)	700
Vitamina K (µg)	75	Magnesio (mg)	375
Vitamina C (mg)	80	Hierro (mg)	14
Tiamina (mg)	1,1	Zinc (mg)	10
Riboflavina (mg)	1,4	Cobre (mg)	1
Niacina (mg)	16	Manganeso (mg)	2
Vitamina B6 (mg)	1,4	Flúor (mg)	3,5
Ácido fólico (µg)	200	Selenio (µg)	55
Vitamina B12 (µg)	2,5	Cromo (µg)	40
Biotina (µg)	50	Molibdeno (µg)	50
Ácido pantoténico (mg)	6	Yodo (µg)	150
Potasio (mg)	2 000		

2. Cantidad significativa de vitaminas y minerales

Como regla general, para decidir lo que constituye una cantidad significativa deben considerarse los siguientes valores:

- 15 % de los valores de referencia de nutrientes especificados en el punto 1, suministrado por 100 g o 100 ml, en el caso de los productos distintos de las bebidas,
- 7,5 % de los valores de referencia de nutrientes especificados en el punto 1, suministrado por 100 ml, en el caso de las bebidas, o
- 15 % de los valores de referencia de nutrientes especificados en el punto 1 por porción, si el envase solo contiene una porción.

PARTE B — INGESTAS DE REFERENCIA DEL VALOR ENERGÉTICO Y LOS NUTRIENTES SELECCIONADOS DISTINTOS DE LAS VITAMINAS Y LOS MINERALES (ADULTOS)

Valor energético o nutriente	Ingesta de referencia
Valor energético	8 400 kJ/2 000 kcal
Grasa total	70 g
Ácidos grasos saturados	20 g
Hidratos de carbono	260 g
Azúcares	90 g
Proteínas	50 g
Sal	6 g

7.4. Annex 4: annex V del Reglament 1169/2011

22.11.2011

ES

Diario Oficial de la Unión Europea

L 304/47

ANEXO V

ALIMENTOS EXENTOS DEL REQUISITO DE INFORMACIÓN NUTRICIONAL OBLIGATORIA

1. Productos sin transformar que incluyen un solo ingrediente o una sola categoría de ingredientes.
2. Productos transformados cuya única transformación ha consistido en ser curados y que incluyen un solo ingrediente o una sola categoría de ingredientes.
3. Agua destinada al consumo humano, incluida aquella cuyos únicos ingredientes añadidos son el anhídrido carbónico o los aromas.
4. Una hierba, una especia o mezclas de ellas.
5. Sal y sucedáneos de la sal.
6. Edulcorantes de mesa.
7. Productos contemplados por la Directiva 1999/4/CE del Parlamento Europeo y del Consejo, de 22 de febrero de 1999, relativa a los extractos de café y los extractos de achicoria ⁽¹⁾, granos de café enteros o molidos y granos de café descafeinado enteros o molidos.
8. Infusiones de hierbas y frutas, té, té descafeinado, té instantáneo o soluble, o extracto de té; té instantáneo o soluble, o extracto de té descafeinados, que no contengan más ingredientes añadidos que aromas que no modifiquen el valor nutricional del té.
9. Vinagres fermentados y sus sucedáneos, incluidos aquellos cuyos únicos ingredientes añadidos son aromas.
10. Aromas.
11. Aditivos alimentarios.
12. Coadyuvantes tecnológicos.
13. Enzimas alimentarias.
14. Gelatina.
15. Compuestos para espesar mermelada.
16. Levadura.
17. Gomas de mascar.
18. Alimentos en envases o recipientes cuya superficie mayor es inferior a 25 cm².
19. Alimentos, incluidos los elaborados artesanalmente, directamente suministrados por el fabricante en pequeñas cantidades al consumidor final o a establecimientos minoristas locales que abastecen directamente al consumidor final.

7.5. Annex 5: annex IV del Reglament 2018/848.

ANEXO IV

TÉRMINOS QUE FIGURAN EN EL ARTÍCULO 30

BG:	биологичен.
ES:	ecológico, biológico, orgánico.
CS:	ekologické, biologické.
DA:	økologisk.
DE:	ökologisch, biologisch.
ET:	mahe, ökoloogiline.
EL:	βιολογικό.
EN:	organic.
FR:	biologique.
GA:	orgánach.
HR:	ekološki.
IT:	biologico.
LV:	bioloģisks, ekoloģisks.
LT:	ekologiškas.
LU:	biologesch, ökologesch.
HU:	ökológiai.
MT:	organiku.
NL:	biologisch.
PL:	ekologiczne.
PT:	biológico.
RO:	ecologic.
SK:	ekologické, biologické.
SL:	ekološki.
FI:	luonnonmukainen.
SV:	ekologisk.

7.6. Annex 6: annex V del Reglament 2018/848.

ANEXO V

LOGOTIPO DE PRODUCCIÓN ECOLÓGICA DE LA UNIÓN EUROPEA Y CÓDIGOS NUMÉRICOS

1. Logotipo

1.1 El logotipo de producción ecológica de la Unión Europea se ajustará al modelo siguiente:

1.2 El color de referencia en Pantone será el Pantone verde n.º 376 y el verde [50 % cian + 100 % amarillo], en caso de utilizarse la cuatricromía.

1.3 El logotipo de producción ecológica de la Unión Europea podrá utilizarse también en blanco y negro como se indica a continuación, aunque solo cuando no sea factible aplicarlo en color:

1.4 En caso de que el color de fondo del envase o de la etiqueta sea oscuro, podrán utilizarse los símbolos en negativo, empleando el color de fondo del embalaje o de la etiqueta.

1.5 En caso de que se utilice el logotipo en color sobre un fondo coloreado que dificulte su visualización, podrá utilizarse una línea de delimitación alrededor del logotipo para mejorar su contraste con los colores del fondo.

- 1.6 Cuando existan indicaciones en el envase en un solo color, el logotipo de producción ecológica de la Unión Europea podrá utilizarse en ese mismo color.
- 1.7 El logotipo de producción ecológica de la Unión Europea tendrá una altura mínima de 9 mm y una anchura mínima de 13,5 mm; la proporción entre la altura y la anchura deberá ser en todos los casos de 1:1,5. Con carácter excepcional, el tamaño mínimo podrá reducirse a una altura de 6 mm en el caso de los envases muy pequeños.
- 1.8 El logotipo de producción ecológica de la Unión Europea podrá ir acompañado de elementos gráficos o textuales referidos a la producción ecológica, siempre que dichos elementos no modifiquen o cambien la naturaleza del logotipo de producción ecológica de la Unión Europea, ni ninguna de las indicaciones definidas con arreglo al artículo 32. Cuando vaya acompañado de logotipos nacionales o privados que utilicen un color verde distinto del color de referencia mencionado en el punto 1.2, el logotipo de producción ecológica de la UE podrá utilizarse en dicho color distinto del de referencia.

2. Códigos numéricos

El formato general de los códigos numéricos será el que se indica a continuación:

AB-CDE-999

donde:

- a) «AB» corresponde al código ISO del país en el que se llevan a cabo los controles;
- b) «CDE» corresponde a un término de tres letras que deberá aprobar la Comisión o cada Estado miembro, como "bio", "öko", "org" o "eko", para establecer un vínculo con la producción ecológica; y
- c) «999» corresponde al número de referencia, de un máximo de tres dígitos, que debe ser asignado por:
 - i) la autoridad competente de cada Estado miembro a las autoridades de control u organismos de control en los que aquella haya delegado tareas de control;
 - ii) la Comisión a:
 - las autoridades de control y los organismos de control reconocidos por la Comisión de conformidad con el artículo 46,
 - las autoridades competentes de terceros países reconocidas por la Comisión de conformidad con el artículo 48.